

VÝBĚR VYDANÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

První náběhy k městské historiografii můžeme spatřovat v análech, kronikách a historiích, jež se v různých autorských, žánrových i obsahových kombinacích začínaly rozvíjet od husitské revoluce a jejichž zhuštěné ediční zpracování je obecně známé pod názvem Staré letopisy české. Pozornost k jednotlivým městům i jejich obecnějším osudům se tam prolíná s událostmi v dalších oblastech i v celé zemi. Až v prvních stoletích novověku se Václav Hájek z Libočan, Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Pavel Stránský ze Zap pokoušeli o popis českých měst v pracích širšího zaměření, Paprocký pak také o nástin vzniku a historie. Podobné práce pokračovaly až do 18. století. V rukopisech zůstaly sbírky a elaboráty Jana Kryštofa Bořka z přelomu 17. a 18. století, směřující v merkantilistickém duchu k povznesení městského stavu v Čechách.

Soustavněji se rozvíjela literatura k dějinám jednotlivých měst. Od sklonku středověku vznikaly již vyhraněné měšťanské kroniky, v nichž autoři zaznamenávali převážně události rodinné, rodové a městské. Hlavními středisky této činnosti se stala Praha, Plzeň, Hradec Králové, Jihlava, Brno a Olomouc. Kronikářský ráz nepřekročila ani některá celková zpracování dějin jednotlivých měst a trvalo dlouho než dosáhly vydání tiskem. Teprve za osvětvenství a v 19. století, spolu s nástupem vědecké historiografie, se dostaly první z takových prací do tiskáren. Karel Josef Biener z Bienenberka, František Jelínek, František Švenda, Josef Vojtěch Sedláček, Alois Vojtěch Šembera, František Novotný se věnovali dějinám Hradce Králové, Litomyšle, Dvora Králové, Plzně, Vysokého Mýta, Mladé Boleslavi. Měli potom četné nástupce a pokračovatele, takže téměř žádné město a městečko nezůstávalo bez zpracování vlastních dějin a s určitým časovým odstupem byly jeho děje zachyceny třeba i několikrát.

Během druhé poloviny 19. a první poloviny našeho století tato produkce pokračovala a postupně do ní pronikaly náročnější metodické postupy a zřetelnější ideové zaměření, zejména nacionální. Václav Vladivoj Tomek napsal své Dějiny Prahy v duchu přísného objektivismu, shrnul v nich množství historické látky a včlenil je do širších souvislostí. Rozsáhlé práce obdobného rázu najdeme v dějinách Klatov od Jindřicha Vančury a u Františka Teplého, jež sepsal dějiny Jindřichova Hradce. Městské dějepisceví tohoto směru vyvrcholilo monumentálními dějinami Pelhřimova od Josefa Dobiáše. Protějškem těchto rozsáhlých děl je osobitá syntéza dějin Litomyšle, kterou v jediném svazku podal Zdeněk Nejedlý.

Na Moravě se vyvinula soustavnější organizace regionální historiografie. Ve Vlastivědě moravské, která od sklonku 19. století dosáhla několika desítek svazků podle soudních okresů, jsou zachyceny popisy i historie jednotlivých měst, kde ovšem úroveň zpracování je velmi různorodá. Samostatné městské monografie vznikaly však i vedle této ediční řady.

Podobně se vyvíjela i tehdejší městská historiografie německá. Kromě četných prací o městech v Čechách uvedme alespoň dějiny Jihlavy od Christiana d'Elverta, Brna Bertolda Bretholze, Olomouce J. Kuxe. Ze slezských měst patřilo nejvíce pozornosti Opavě.

Vedle tohoto historiografického proudu směřujícího k dějinám jednotlivých měst a vytvářejícího regionální větve studia, se teprve v 19. století pomalu rodilo bádání o obecnějších otázkách měst a jejich dějin. Většina prací se přitom omezovala jen na určitý časový úsek, zejména na období vznikání měst, anebo na některé stránky městského života. Tak je tomu například v knížce F. J. Zoubka o zakládání měst v Čechách z roku 1878. Obdobný ráz měly i studie vznikající na Moravě a ve Slezsku a také práce německých historiků v českých zemích.

Od posledních desetiletí 19. století ovlivňoval studium měst právnický přístup historiků, kteří se zabývali obecnými otázkami jejich dějin. K předním představitelům tohoto směru patřili Jaromír Čelakovský, Bohuš Rieger, Jan Kapras, z německé strany pak Johann Adolf Tomaschek a především Adolf Zycha, později pak Otto Peterka a Wilhelm Weizsäcker. Čelakovský vytyčil plán velké ediční sbírky právních pramenů českých měst, jež se realizoval kodexem listin, na kterém se potom podílel zejména Antonín Haas. Naproti tomu vydávání městských knih uvázlo jen na ojedinelých edicích. Souběžně se rozvíjelo vydávání listinářů měst a některých městských knih německými historiky.

Na přelomu 19. a 20. století vznikaly vedle převládajícího právního proudu velké souhrnné práce o českých městech 13. –17. století od Zikmunda Wintra. Přinesly neobyčejné množství pramenného materiálu, ale nepodaly výklad základních jevů a stránek městského života.

Od počátku 20. století vyvíjel velké úsilí o hlubší poznání práva, správy, znaků a pečetí, ale i národnostního a kulturního vývoje měst Václav Vojtíšek. Stručný přehled nazvaný Česká města, který vyšel počátkem 2. světové války, představoval pouhý výtah z obsažnější práce, kterou autor nakonec nevydal, ačkoli již byla z větší části vysázena v tiskárně.

Zároveň vyvstávaly nové oblasti studia. Velmi časně se zabýval sociálními dějinami Čech včetně jejich měst německý historik Julius Lippert. Hlavním představitelem nových směrů se však stal Bedřich Mendl, který působil v období první republiky a tragicky zahynul za okupace. Uplatňoval nové metody studia zejména v oblasti hospodářských a sociálních dějin měst, vydal řadu důležitých prací a edic, které znamenaly mezník v tomto oboru, ale nestačil již bohužel dospět k syntéze.

Po roce 1945 se městská historiografie k Mendlovým podnětům vracela a dále je rozvíjela. Současně si už však u nás razila cestu i v této oblasti marxistická historiografie, což vedlo k soustředění především na hospodářské a sociální dějiny. Neopomíjelo se však ani analytické studium jednotlivých dějinných úseků a stránek městského života. Stále účinněji přispívala k poznání měst v českých zemích již od období keltských oppid archeologie a intenzity nabývala i účast dalších výše zmíněných věd.

Se zřizováním odborně vedených archivů a muzeí souvisel rozvoj práce na dějinách jednotlivých měst. Velké monografie dostala zejména Praha, Plzeň, Brno, Ostrava, Přerov, Uherské Hradiště. Některá z měst přikročila k projektům i konkrétní přípravě několiksvazkového zpracování svých dějin. Přehledného historického shrnutí se dostalo mnoha dalším městům, zejména na Moravě. Ne všechny tyto publikace jsou však spolehlivým základem pro syntetické práce.

Nemalého rozsahu i významu poznatků nabyly publikace směřující k oblasti architektonické, urbanistické a umělecko-historické. Ediční řada Městské památkové rezervace přesáhla již počet 30 svazků. Značná část těchto publikací, věno-

vaných jednotlivým městům, je naplněna obrazovou dokumentací a v textu ustupují ostatní stránky městského života umělecko-historickému a stavebnímu vývoji. Obdobně je tomu u souborných prací o městech českých zemí, kterých vyšlo za poslední desetiletí několik.

Tyto práce jsou dosud jediné, jež se pokusily zachytit celkový vývoj měst v českých zemích, ovšem v zúženém pojetí. Vedle zmíněného nástinu V. Vojtíška k tomu přistupuje již jen sborník Historický vývoj našich měst z roku 1970, který v několika dílčích příspěvcích nemohl vyčerpat všechny hlavní stránky vývoje měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Vážnější pokus o celistvé postižení vzniku, povahy a vývoje měst u nás nebyl učiněn.

Naproti tomu literatura věnovaná dílčím časovým úsekům a jednotlivým stránkám života měst v posledních desetiletích je neobyčejně pestrá a rozsáhlá, což platí též v měřítku světovém. Podobně jako v jiných oborech může být tato produkce označena za literární explozi. Ve většině evropských států působí komise nebo jiné vědecké orgány pro studium dějin měst, jež organizují sympozia věnovaná hlavním otázkám jejich vývoje a funkcí. V řadě zemí vycházejí samostatné časopisy věnované této tematice. Po druhé světové válce se rozvinula i mezinárodní spolupráce. Hlavním střediskem se stala Mezinárodní komise historie měst /Commission Internationale pour l'Histoire des Villes/ se sídlem v Bruselu, jejímž orgánem jsou Cahiers Bruxellois, Revue d'Histoire Urbaine, vycházející od roku 1956. Toto středisko vydává též bibliografické přehledy. V našem státě vyvíjí soustavnou činnost Komise pro dějiny měst na Slovensku. Po přestávce obnovila činnost Komise pro dějiny středověkých měst při Historickém ústavu ČSAV v Praze, která kromě jiného připravuje repertorium měst 13. století, atlas měst a bibliografii.

Následující přehled pramenů, kterých u nás bylo vydáno velmi málo, a literatura je omezen na základní práce a uspořádán podle kapitol. Titul se uvádí vždy jen jednou, i když se týká více kapitol. Nezachycuje celková zpracování dějin jednotlivých měst, třebaže obsahují závažné poznatky a bylo jich při přípravě této knihy použito. Ze zahraniční literatury se připomínají jen díla mimořádného významu, zejména pokud se dotýkají též měst českých zemí, a práce z těch oblastí, kterým u nás zatím byla věnována jen malá pozornost.

MĚSTO VŠEOBECNĚ

Beiträge zur Geschichte der Städte Mitteleuropas. Hg. Wilhelm Rausch. Linz/Donau 1963 sq.

Benevolo, Leonardo: Storia della città. Roma – Bari 1976. Německý překlad Frankfurt a/M – New York 1983.

Bibliographie zur Geschichte der Städte Österreichs. Geleitet u. hg. von Wilhelm Rausch... Linz/Donau 1984.

Bláha, Innocenc Arnošt: Město. Sociologická studie. Praha 1904.

Bogucka, Maria – Samsonowicz, Henryk: Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1986.

Bosl, Karl: Kernstadt – Burgstadt, Neustadt – Vorstadt in der europäischen Geschichte. München 1983.

Boockmann, Hartmut: Die Stadt im späten Mittelalter. München 1986.

Cahiers Bruxellois. Revue d'histoire urbaine. 1956 sq.

Conception et méthodes de l'histoire des villes au cours du dernier demi siècle.

Vercauteren F. etc. In: Congrès international des sciences historiques, Vienne 1965, Tome V, Actes, 649–673.

Czok, Karl: Die Stadt. Ihre Stellung in der deutschen Geschichte. Leipzig – Jena – Berlin 1969.

Čechovský, Gorazd–Šipler, Vladimír: Města jako systémy. Praha 1983.

Deutscher Städteatlas. Hg. Heinz Stoob. GSV Städteatlas Verlag 1973 sq.

Deutsches Städtebuch. Handbuch städtischer Geschichte... Hg. Erich Keyser u. Heinz Stoob. Bd. 1–5 /11/. Stuttgart, Berlin etc. /1939–/ 1974. V l. sv. Nordostdeutschland též Slezsko.

Drabina, Jan: Miasta śląskie w średniowieczu. /Katowice,/ Śląsk /1987/.

Ehbrecht, Wilfried: Voraussetzungen und Methoden geschichtlicher Städteforschung. Köln – Wien 1979. Städteforschung A 7.

Ennen, Edith: Die europäische Stadt des Mittelalters. 2. Aufl. Göttingen 1975.

Europäische Stadtgeschichte im Mittelalter und früher Neuzeit. Hg. W. Mägdelfrau. Weimar 1979.

Guide international d'histoire urbaine... I, Europe. Paris 1977.

Gutkind, E. A.: International history of city development. New York – London 1964 sq.

Handbuch der historischen Stätten Deutschlands. Stuttgart 1958 sq.

Haupttendenzen der europäischen Stadtgeschichte im 14. und 15. Jahrhundert. Hg. Erika Uitz. I–II. Magdeburg 1974.

Hrochová, Věra: Byzantská města ve 13.–15. století. Příspěvek k sídelní topografii středověkého Řecka. AUC Hist. et philos., Monographia 20. Praha 1967.

Hrůza, Jiří: Slovník soudobého urbanismu. Praha 1977.

– Teorie města. Praha 1965.

Hüllmann, Karl Dietrich: Städtewesen des Mittelalters. 4 Bde. Bonn 1826–1829. Reprint Aalen 1974.

Katzinger, Willibald: Österreichische Städtebibliographie 1970–1975. 2. Aufl. Linz/Donau 1978. Další ročníky 1976 sq.

Kobylková, Luďa – Kubišová, Vlasta: Západoevropská historiografie o sociálně ekonomickém vývoji měst. ČSČH 29, 1981, 570–599.

Lexikon Städte und Wappen der Deutschen Demokratischen Republik. Manfred Bensing, Karlheinz Blaschke, Karl Czok u. a. Hg. Heinz Göschel. 2. Aufl. Leipzig 1984.

Marsina, Richard: K vývoju miest na Slovensku do začiatku 15. storočia. HČ 21, 1973, 337–367.

– O kategoriach a typoch miest na Slovensku do polovice 14. storočia. FHB 10, 1986. 107–136.

Mencl, Václav: Středověká města na Slovensku. Bratislava 1938.

Miasta doby feudalnej w Europie środkowo-wschodniej. Przemiany społeczne a układy przestrzenne. Red. A. Gieysztor – T. Rosławski. Warszawa – Poznań – Toruń 1976.

Miasta polskie w tysiącleciu. Redakční komitét, vedoucí Stanislav Pazyra T. 1–2. Wrocław 1965, 1967.

- Mumford, Lewis: The city in history. Its origins, its transformations and its prospects. New York 1961.
- Pirenne, Henri: Les villes et les institutions urbaines. T. 1–2. Bruxelles 1939.
- Planitz, Hans: Die deutsche Stadt im Mittelalter. Von der Römerzeit bis zu den Zunftkämpfen. 5. Aufl. Wien – Köln – Graz 1980.
- Pro civitate Austriae. Informationen zur Stadtgeschichtsforschung in Österreich. Linz 1985 sq.
- Russkij gorod. Istoriko–metodologičeskij sbornik. Moskva 1976 sq.
- Schröder, Brigitte – Stooß, Heinz: Bibliographie zur deutschen historischen Städteforschung... Teil 1. Köln – Wien 1986. Städteforschung B 1.
- Srednevekovyj gorod. Saratovskij univ. 1968 sq.
- Die Stadt des Mittelalters. 3 Bde. Hg. Carl Haase. 3. Aufl. Darmstadt 1978.
- Die Stadt. Gestalt und Wandel bis zum industriellen Zeitalter. Hg. Heinz Stooß. 2. Aufl. Köln – Wien 1985.
- Stadt in der Geschichte. Veröffentlichungen des Südwestdeutschen Arbeitskreises für Stadtgeschichtsforschung. Hg. Erich Maschke u. Jürgen Sydow. Sigma- ringen 1977 sq.
- Städteforschung. Veröffentlichungen des Instituts für vergleichende Städtegeschichte in Münster. Hg. Wilfried Ehbrecht, Heinz Stooß u. a. Köln – Wien 1976 sq. Reihe A: Darstellungen. Reihe C: Quellen.
- Städtewesen. Werkstücke für Studium und Praxis aus dem Institut für vergleichende Städtegeschichte in Münster. Hg. Heinz Stooß. Köln – Wien 1979 sq.
- Stoklickaja–Těreškovič, V. V.: Osnovnyje problemy istorii srednevekovogo goroda. Moskva 1960.
- Stooß, Heinz: Forschungen zum Städtewesen in Europa. Bd. 1: Räume, Formen und Schichten der mittelalterlichen Städte. Köln – Wien 1970.
- Weber, Max: Die Stadt. In: Die Stadt des Mittelalters 1, 34–59.

ČESKÁ MĚSTA VŠEOBECNĚ

- Archivy a dějiny měst. In: Jihomoravské okresní archivy 1983... sv. 8, vyd. OA Blansko 1984, 33–72.
- Čerešňák, Bedřich a kolektiv /Josef Válka/: Přehled dějin Moravy I–II, Brno 1980–1987.
- Dějiny měst a jejich současnost. II. severočeské archivní sympozium. Litoměřice 12.–14. října 1976. Litoměřice 1979.
- Dostál, Oldřich a kolektiv: Československá historická města. Praha 1974. Těž anglicky v řadě vydávané E. A. Gutkindem.
- D'Elvert, Christian: Beiträge zur Geschichte der königlichen Städte Mährens. Schriften der historisch–statistischen Sektion... Bd. 13, Brünn 1860.
- Hájek z Libočan, Václav: O nejstarších městech a hradech českých. Přepsal V. Bitnar, Praha 1930.
- Historický vývoj českých měst. Sborník materiálů ze semináře konaného ve dnech 22.–23. dubna 1969 na Jílovišti. Praha 1970.
- Hoffmann, František: K systémové analýze středověkých měst. ČČH 88, 1990, 252–272.
- Hrůza Jiří: Česká města. Praha 1960.

- Československá města. Praha 1976.
- Husa, Václav – Petráň, Josef – Šubrtová, Alena: Homo faber. Praha 1967.
- Láznicka, Zdeněk: Moravská města. Antropogeografická studie Brno 1948.
- Lebeda z Bedrštorfu, Václav: Knížka obsahující v sobě poznamenání zámkův, hradův, měst, tvrzí a jiných sídel v... Království českém ležících... 3. vyd. 1682. Knihopis č. 4741, s repr. mapy.
- Města země České a jejich historické památky. Města Moravy, Slezska, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Bez místa a roku, ca 1930.
- Město 1 – 4. 1947–1950.
- Novotný, Václav a pokrač.: České dějiny I. 1 – IV. 4. Praha 1912–1966.
- Nový, Luboš a autorský kolektiv: Dějiny techniky v Československu do konce 18. století. Praha 1974.
- Paměť měst. Soupis literatury o městských památkových rezervacích. Brno, knihovna J. Mahena, 1976.
- Paprocký, Bartoloměj: O počátku a dávnověkosti měst v království Českém. In: Diadochos... Staré Město pražské 1602
- Pelant, Jan: Města a městečka Západočeského kraje. Stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst. Plzeň, 2. vyd. 1988.
- Petráň, Josef a kolektiv: Dějiny hmotné kultury. I/ 2 sv./ Praha 1985.
- Přehled dějin Československa. I /1 /do roku 1526/. Praha 1980.
- Puškarov, Sergej Germanovič: Městský stav a městské zřízení v Čechách ve 14. a 15. století. Rozpravy Vědecké spol. ... při Ruské svob. univ. v Praze, sv. VIII, č. 57, 133 – 172.
- Riedl, Dušan: Vývoj měst v Čechách a na Moravě. I. Brno. Ústav architektury 1953.
- Scheufler, Vladimír: Nástin klasifikace českých měst. In: Venkovské město 1, 1986, 11–18.
- Slavík, Jan: Vznik českého národa. II. Národ a města. Praha 1948.
- Sturm, Heribert: Der Plan eines Sudetendeutschen Städtebuches. Zeitschrift f. Gesch. d. Sudetenländer 1, 1937, 183–199.
- Sulitková, Ludmila: Přehled bádania o moravských městech za roky 1959 – 1970. HČ 20, 1972, 585 – 612.
- Technik, Svatopluk – Anděl, Rudolf: Města severních Čech. Liberec 1967.
- Tomas, Jindřich: Základní rysy vývoje měst v severních Čechách. In: Dějiny měst a jejich současnost 23–35.
- Urbes medii aevi. Investigationes archaeologicae. XV. celostátní konference archeologů středověku. Praha 1984.
- Vaněček, Jaroslav: České urbanistické písemnictví. Praha 1948. Knihovna Ústavu pro stavbu měst při Masarykově akademii práce, sv. 9.
- Vilímková, Milada: Význam studia historických pramenů pro zkoumání vývoje našich měst. In: Dějiny měst a jejich současnost 1–17.
- Vojtíšek, Václav: Města /a měšťané/. Nedokončený strojopis, 210 s., sloupcové obtahy, nevydáno. Archiv hlav. města Prahy, písemná pozůstalost, inv. č. 2277, sign. III D 3, karton 75.
- O českých městech. Praha 1940. Svazky úvah a studií, č. 14.
- Winter, Zikmund: Kulturní obraz českých měst. Život veřejný v XV. a XVI. věku. I–II. Praha 1890, 1892.
- Zlatá doba měst českých. Praha 1913.

PRVOTNÍ MĚSTA V ČESKÝCH ZEMÍCH

- Böhm, Jaroslav: Naše nejstarší města. Praha 1946.
- Bouzek, Jan: Pravěká sídliště městského typu. In: Historický vývoj českých měst 3–13.
- Meduna, Jiří: Die keltischen Oppida Mährens. Archeologické rozhledy 13, 1971, 304–311, 381–388.
- Motyková, Karla – Drda, Petr – Rybová, Alena: Závist. Keltské hradiště ve středních Čechách. Praha 1978.
- Pravěké dějiny Čech. Autorský kolektiv, red. Radomír Pleiner a Alena Rybová. Praha 1978.
- Dostál, Bořivoj: Raně městské prvky hradiště Břeclavi–Pohanska. In: Rodná země, Brno 1988, 146–155.
- Hensel, Witolt: Anfänge der Städte bei Ost- und Westslawen. Bautzen 1967.
- Hrubý, Vilém: Staré Město. Velkomoravský Velehrad. Praha 1965.
- Měřinský, Zdeněk: Morava v 10. století ve světle archeologických nálezů. Památky archeologické 77, 1968, 18–80.
- Michna, Pavel J.: K utváření raně středověké Moravy. /Olomouc a historické Olomoucko v 9. až počátku 13. století./ ČSČH 30, 1982, 716–744.
- Poulik, Josef: Mikulčice. Sídlo a pevnost knížat velkomoravských. Praha 1975.
- Procházka, Vladimír: Die patriarchale Stadt als Entwicklungsstufe der ältesten politischen Organisation bei den Slawen. Origine et débuts des Slaves – Vznik a počátky Slovanů 7, 1972, 11–48.
- Staňa, Čeněk: Velkomoravské počátky Brněnska. In: Rodná země, 1988, 168–180.
- Třeštík, Dušan: „Trh Moravanů“ – ústřední trh staré Moravy. ČSČH 21, 1973, 869–894.
- Dějiny Prahy. Autorský kolektiv. Praha 1964.
- Kalina, Tomáš: Dějiny osídlení Prahy a okolí od 10. století do roku 1348. Diplomní práce, FF KU Praha 1971. Publikována část, HG 8, 1972, 73–104.
- Tomas, Jindřich: Problematika studia dějin Prahy v období raného feudalismu – vývoj pražské raně feudální městské aglomerace. Archaeologica Pragensia 5, 1984, 35–56.
- Třeštík, Dušan a kolektiv: Ke vzniku Prahy. FHB 2, 1980, 319–334.
- Třeštík, Dušan: Počátky Prahy a českého státu. FHB 5, 1983, 7–37.

VZNIK STŘEDOVĚKÉHO MĚSTA

- Bakala, Jaroslav: Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku. ČSIMuz B 26, 1977, 97–122.
- Boháč, Zdeněk: Časové vrstvy patrocinií českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení. HG 4, 1970, 7–41.
- Čechová, Vlastimila: Geneze středověké Opavy a tržní sítě na Opavsku do konce 13. století. Ostrava 1970.
- Hosák, Ladislav: „Staré“ a „Nové“ město v období středověké kolonizace na Moravě. HG 4, 1970, 82–86.
- Územní rozsah hradebních obvodů moravských. In: Sborník Pocta Zdeňku Nejedlému. Olomouc 1955, 141–151.

Kejř, Jiří: Nad počátky našich měst. ČSČH 24, 1976, 377–401.

- O počátcích pražských měst. In: Najstaršie dejiny Bratislavy 229–238.
- Počátky měst a městského zřízení. In: Historický vývoj českých měst 28–39.
- Trhy a trhové vsi v Čechách a na Moravě. PHS 28, 1987, 9–44.
- Zwei Studien über die Anfänge der Städteverfassung in den böhmischen Ländern. Historica 16, 1969, 81–142.
- Kuthan, Jiří: Zvíkovský purkrabí Hirzo. Příspěvek k dějinám kolonizace jižních Čech. ČSČH 19, 1971, 711–725.
- Die mittelalterliche Städtebildung im südöstlichen Europa. Hg. Heinz Stoob. Köln – Wien 1977. Städteforschung A 4.
- Najstaršie dejiny Bratislavy. Referáty zo sympózia 28.–30. októbra 1968. Archív hlavného mesta SSR Bratislava.
- Richter, Miloslav: Archeologický výzkum českých měst 13. století. Hospodářské dějiny 4, 1979, 5–41.
- České středověké město ve světle archeologických výzkumů. Archeologické rozhledy 27, 1975, 245–258.
- Hradištka u Davle, městečko ostrovského kláštera. Praha 1982.
- Richter, Václav: Vyšetření, jak vznikala některá moravská města. BMD 9, 1970, 137–149.
- Středověká archeologie a studium počátků měst... Red. M. Richter. Praha 1976.
- Velímský, Tomáš: K problematice počátků českých měst – prostorový vývoj a nejstarší zástavba. AH 14, 1989, 67–93.
- Węski, Andrzej: Początki reformy miejskiej w środkowej Europie do połowy XIII wieku. Warszawa – Poznań 1974.
- Zoubek, František Jan: O zakládání měst v Čechách ve 13. století. Praha 1878.
- Zycha, Adolf: Über den Ursprung der Städte in Böhmen und die Städtepolitik der Přemysliden. Prag 1914.
- Žemlička, Josef: K charakteristice středověké kolonizace v Čechách. ČSČH 26, 1978, 58–81.
- Nezdařená městská založení v Čechách ve 13. století. Hospodářské dějiny 4, 1979, 43–68.
- Přemyslovská hradební centra a počátky měst v Čechách. ČSČH 26, 1978, 559–586.

MĚSTA ZA PŘEMYSLOVCŮ

- Kavka, František: Die Städte Böhmens und Mährens zur Zeit des Přemyslidenstaates. In: Die Städte Mitteleuropas im 12. und 13. Jahrhundert, Linz/Donau 1963, 137–153.
- Kejř, Jiří: Die verfassungsrechtliche Stellung der Städte und des Bürgertums im böhmischen Staat der Přemysliden. Jahrbuch für Geschichte des Feudalismus 8, Berlin 1984, 225–248.
- Krejčíková, Jarmila: Rudolf Habsburský a moravská města v letech interregna 1278 až 1283. In: SPFFBU 34, 1985, C 32, 149–158.
- Kuthan, Jiří: Městská založení Přemysla Otakara II. v rakouských zemích a Štýrsku. PP 1, 1976, 401–416.

- Rejnuš, Miloš: K otázce rozmnožení královských měst za vlády Přemysla Otakara II. ČMM 76, 1957, 134–147.
 – Královská města a podpora Přemysla Otakara II. SISb 55, 1957, 20–33.
 – Poměr královských měst k Přemyslu Otakaru II. a jejich pomoc královské politice. In: SPFFBU 7, 1958, C 5, 60–75.
 Stadt und Städtebürgertum in der deutschen Geschichte des 13. Jahrhunderts. Hg. Bernhard Töpfer. Berlin 1976. Forschungen zur mittelalterlichen Geschichte 24.
 Žemlička, Josef: Století posledních Přemyslovců. /Český stát a společnost ve 13. století./ Praha 1986.

LUCEMBURSKÉ OBDOBÍ

- Karolus Quartus. Piae memoriae fundatoris sui Universitas Carolina D. D. D. Uspořádal Václav Vaněček. Praha 1984.
 Kavka, František: Královská doména Karla IV. v Čechách a její osudy. Num L 33, 1978, 129–150.
 Kejř, Jiří: Organisation und Verwaltung des königlichen Städtewesens in Böhmen zur Zeit der Luxemburger. In: Stadt und Stadtherr im 14. Jahrhundert. Entwicklungen und Funktionen. Linz/Donau 1972, 79–96.
 Mezinárodní vědecká konference Doba Karla IV. v dějinách národů ČSSR. 4 sv. Praha 1981.
 Ozolin, A. J.: Zemlevladienija korolevskich gorodov Čechii v XIV – načale XV veka. Srednevekovyj gorod 6, 1981, 45–54.
 Rejnuš, Miloš, K úloze měst při připojení Slezska k českému státu ve 14. století. In: Studia z dziejów polskich i czechosłowackich. I. Wrocław 1960, 141–154.
 Spěváček, Jiří: Karel IV. Život a dílo /1316–1378/. 2. vyd., Praha 1980.
 – Král diplomat. /Jan Lucemburský 1296–1346./ Praha 1982.
 – Úloha Prahy v koncepci českého státu Karla IV. FHB 10, 1986, 137–171.
 – Václav IV. 1361–1419. Praha 1986.
 – Zur Problematik des Städtewesens in den böhmischen Ländern im 14. Jahrhundert. In: Stadtgemeinde und Stadtbürgertum im Feudalismus, Magdeburg 1976, 73–79.

MĚSTA A HUSITSKÁ REVOLUCE

- Bartoš, František Michálek: Vznik svazu husitských měst v čele s Prahou na počátku husitské revoluce. ČSČH 15, 1967, 865–870.
 Bystrický, Vladimír: Přehled dějin Stříbra v době husitské. Sborník Okresního muzea v Tachově 18, 1983, 14–28.
 Drda, Miloš, Urbanistická tradice v zástavbě husitského Tábora. HT 6–7, 1983–1984, 7–46.
 Fialová, Anděla – Hejnic, Josef: Český Krumlov v době husitské /Podle rejstříku městské sbírky z roku 1424./ SNM řada A – Historie XXIX, 1975, 1–48.
 Hejnic, Josef – Polívka, Miloslav: Plzeň v husitské revoluci. Hilaria Litoměřického „Historie města Plzně“, její edice a historický rozbor. Praha 1987.

- Heymann, Frederick G.: Česká města před husitskou revolucí, v době jejího trvání a jejich etnický vývoj. JSH 40, 1971, zvláštní číslo, 45–53.
 Hoffmann, František: Jihlava v husitské revoluci. Havlíčkův Brod 1961.
 – Litomyšl v husitském revolučním hnutí. In: Sborník příspěvků k dějinám Litomyšle a okolí. Pardubice 1959, 33–105.
 – K počátkům Tábora. ČSČH 15, 1967, 103–120.
 Hrubý, Karel: Sociologický model husitské revoluce v hranicích politického systému pražských měst. Sociologický časopis 3, 1967, 575–590.
 – Struktury a postoje husitských skupin pražského politického systému. AUC–HUCP IX/1, 1986, 29–78.
 Kavka, František, Obležení Plzně 1433/34, pražská kompaktata a Zikmund. MZK 20, 1984, 125–131.
 Kejř, Jiří: Zur Entstehung des städtischen Standes im hussitischen Böhmen. In: Städte und Ständestaat... Hg. B. Töpfer. Berlin 1980, 195–213.
 Kubů, František: Cheb v době husitské. In: Soudce smluvený v Chebu. Praha 1983, 105–129.
 Macek, Josef: K počátkům husitství v Písku. JSH 22, 1953, 113–128.
 – Tábor v husitském revolučním hnutí. I–II. Praha 1952–1955.
 Mezník, Jaroslav: Die Entwicklung der hussitischen Städte vor der hussitischen Revolution. Folia diplomatica 1, Brno 1971, 227–238.
 – Praha před husitskou revolucí. Praha 1990.
 Michl, Karel – Neugebauer, Erich: Hradec Králové. Menší Tábor. Hradec Králové 1959.
 Rudová–Chocholoušková, Hana – Ruda, Vladimír: Sobotecko v dobách husitského hnutí. Sborník prací východočeských archivů 4, 1978, 221–248.
 Smetana, Jan: K počátkům husitství v Litoměřicích. Litoměřicko 11, 1974, 59–79.
 Šimeček, Zdeněk: České Budějovice v období husitském. /Přehled událostí a problémů./ JSH 34, 1965, 14–30.
 Šmahel, František: Antiideál města v díle Petra Chelčického. Příspěvek k sociální kritice středověkého města. ČSČH 20, 1972, 71–94.
 – Husitské město Slunce: Plzeň 1419–1420. MZK 19, 1983, 137–153.
 – La révolution hussite, une anomalie historique. Paris 1985. Collège de France. Essais et conférences.
 – Organizace a skladba husitské strany v letech 1420–1434. HT 9, 1987, 7–90.
 – Rejstřík budějovického lapkovského bratrstva z let 1434–1435. JSH 25, 1956, 1–15.
 – Tábor a husitská revoluce: problémy interpretace. JSH 40, 1971, zvláštní číslo, 9–21.
 Šmahel, František a kolektiv: Dějiny Tábora. I. díl, 1. sv. 1–2, do roku 1452. České Budějovice 1988, 1990.
 Tábor. Sborník k 550. výročí vzniku města. Tábor 1970.
 Vidlák, Miloš: Stupnice společenského rozvrstvení na počátku husitské revoluce. /Metodologická studie./ Sociologický časopis 5, 1969, 47–57.
 Vojtíšek, Václav: Na Táboře v letech 1432–1450. In: Výbor rozprav a studií, Praha 1953, 273–289.
 Zilinskij, Bohdan: Poznámky k vývoji vztahu pražských měst a husitských polních vojsk. Documenta Pragensia 6, 1986, 109–122.

ZA VLÁDY JIŘÍHO Z PODĚBRAD A JAGELLONCŮ

- Beneš, František: Postoj Českých Budějovic ke králi Jiřímu v letech 1465–1471. JSH 37, 1968, 57–75.
- Význam odboje města Plzně proti Jiřímu Poděbradskému pro české dějiny v době poděbradské... MZK 7, 1970, 279–288.
- Burkoňová, Eva: Vztah královské politiky Jiřího z Poděbrad k Českým Budějovicím a Plzni. FHB 12, 1988, 349–382.
- Dřimal, Jaroslav: Politika moravských královských měst za feudálních rozbrojů ve čtyřicátých letech 15. století. SMM 84, 1965, 132–156.
- Účast moravských královských měst na politickém vývoji českých zemí za bezvládní v letech 1446–1453. BMD 8, 1966, 75–117.
- Heymann, Frederick G.: The Role of the Towns in the Bohemia of the Late Middle Ages. Cahiers d'histoire mondiale... 2, 1964, 326–346.
- Kubů, František: Jiří z Poděbrad a Chebsko. Zprávy chebského muzea a okresního archívu 2, 1983, 17–40.
- Macek, Josef: Jiří z Poděbrad. Praha 1967.
- Nuhlíček, Josef: Kutná Hora v době Jiříkově. SSH 4, 1969, 51–75.
- Pánek, Jaroslav: Proměny stavovství v Čechách a na Moravě v 15. a v první polovině 16. století. FHB 4, 1982, 179–217.
- Rak, Petr: Česká venkovská královská města v politice Jiřího z Poděbrad. SH 32, 1985, 5–51.
- Die Stadt am Ausgang des Mittelalters. Beiträge zur Geschichte der Städte Mitteleuropas III. Hg. W. Rausch. Linz/Donau 1974.
- Šmahel, František: Role Olomouce v ideových svárech druhé poloviny 15. století. In: Historická Olomouc a její současné problémy 3, 1980, 69–89.
- Tecl, Rudolf: Tábor v druhé polovině 15. století. HT 2, 1979, 69–89.
- Válka, Josef: Česká společnost 15.–18. století. Úvod do problematiky sociálních dějin pozdního feudalismu. I. Předbělohorská doba. Praha 1972.
- Vaniš, Jaroslav: Historická geografie Lounska v druhé polovině 15. století. /Pokus o mikrohistorickogeografickou studii./ HG 20, 1982, 127–196.
- Wallner, Julius: Iglau Widerstand gegen die Anerkennung Georgs von Podiebrad. MVGDB 22, 1894, 103–120.

MĚSTO V KRAJINĚ

- Anněnkov, Vladimír: Historičnost územní organizace společenské reprodukce. HG 26, 1987, 7–24.
- Blaschke, Karlheinz: Qualität, Quantität und Raumfunktion als Wesensmerkmale der Stadt vom Mittelalter bis zur Gegenwart. Jahrbuch für Regionalgeschichte 3, Weimar 1968, 34–50.
- Boháč, Zdeněk: Historical–ecological aspects of the Bohemian feudal state economy. In: Historická ekologie I, 1988, 9–59.
- Denecke, Dietrich, Der geographische Stadtbegriff und die räumliche funktionale Betrachtungsweise bei Siedlungstypen mit zentraler Bedeutung in Anwendung auf historische Siedlungsepochen. In: Vor– und Frühformen der europäischen Stadt im Mittelalter. I. ... Göttingen 1973, 33–55.

- Jeleček, Leoš – Boháč, Zdeněk: Mountains, forests, rivers – Medieval Bohemia in the context of Central Europe. In: History and Society, Prague 1985, 305–333.
- Marek, Jaroslav: Areál středověkých měst. SMM 80, 1961, 227–237.
- Městská síť na Moravě v 15. a 16. století. /Studie o moravské společnosti v době jagellonské I./ ČMM 90, 1971, 281–303.
- O velikosti moravských měst v minulosti. VVM 15, 1960, 293–300.
- Mensch und Umwelt im Mittelalter. Hg. Bernd Herrmann. Darmstadt 1986.
- Měřinský, Zdeněk: Příspěvek k možnostem rekonstrukce středověké krajiny, území zaniklých vesnic a typů sídlišť. AH 12, 1987, 111–128.
- Říkovský, František: Základy k sídelnímu zeměpisu Československa. Brno 1939.
- Sieć miejska na ziemiach polskich... Kwartalnik historii kultury materialnej 28, 1980, 325 – 448.
- Slezák, Lubomír: Společnost a životní prostředí v průběhu dějin. Dějiny socialistického Československa 3, 1980, 123–156.
- Smetana, Jan: K topografii areálů severočeských měst ve 13. a 14. století. ČSČH 27, 1979, 573–599.
- Tomas, Jindřich: Litoměřický městský region ve středověku. In: Ústecký sborník historický 1979, 61–82.
- Zentralität als Problem der mittelalterlichen Stadtgeschichtsforschung. Hg. Emil Meynen. Köln – Wien 1979, Städteforschung A 8.

O ŘEKÁCH A VODĚ

- Boháč, Zdeněk: České řeky ve světle písemných pramenů a starých map. HG 24, 1985, 31–54.
- Fischer, Jan – Fischer, Ondřej: Pražské mosty. Praha 1985.
- Historie plavby a obchodu na Labi. Rozpravy Národního technického muzea v Praze 46. Praha 1971.
- Hurt, Rudolf: Dějiny rybníkářství na Moravě a ve Slezsku. 2 díly. Ostrava 1960.
- Josef, Dušan: Naše mosty historické a současné. Praha 1984.
- Karas, Jaroslav: Historický vývoj mlynářství. Praha 1919.
- Košťál, Miloslav: Vývoj lodní dopravy na Labi. Z dějin vltavsko–labské plavby. Děčín 1969.
- Maschke, Erich: Die Brücke im Mittelalter. Historische Zeitschrift 224, 1977, 265–292.
- Míka, Alois – Štochl, Sláva: Naše rybníky a přehradní jezera. Praha 1963.
- Pokorný, Ota: Soupis a lokalizace větrných mlýnů v Čechách. Brno 1973.
- Die Stadt am Fluss. Hg. Erich Maschke u. Jürgen Sydow. Sigmaringen 1987. Stadt in der Geschichte 4.
- Vařeka, Josef: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku. Uherské Hradiště 1982.

MĚSTA A VENKOV

- Bakala, Jaroslav: Venkovské majetky měst a měšťanů na severní Moravě v předhusitské době. ČSIMuz B 24, 1975, 106–119.

- Beranová, Magdalena: Zemědělská výroba v 11./14. století na území Československa. Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně III, 1974, č. 1. Praha 1975.
- Čechura, Jaroslav: České Budějovice – příklad vytváření městského velkostatku v Čechách. JSH 4, 1985, 161–172.
- Graus, František: Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské. II. Praha 1957.
- Kejř, Jiří: Zur Bauernfrage im Hussitentum. Jahrbuch zur Geschichte des Feudalismus 7, 1983, 50–77.
- Lippert, Julius: Bürgerlicher Landbesitz im 14. Jahrhundert. /Zur Ständefrage jener Zeit./ Prag 1902.
- Matějka, František: Feudální velkostatek na Moravě s přihlédnutím k přilehlým územím Slezska a Polska. Studie o přeměnách na feudálním velkostatku v druhé polovině 15. a v první polovině 16. století. Praha 1959.
- Mezník, Jaroslav: Venkovské statky brněnských měšťanů ve 14. a 15. století. SMM 79, 1960, 129–147.
- Venkovské statky pražských měšťanů v době předhusitské a husitské. Rozpravy ČSAV, SV, 75/2. Praha 1965.
- Nový, Rostislav: Vznik poddanského obyvatelstva jako společenské třídy v českých zemích. In: Struktura feudální společnosti 213–240.
- Robek, Antonín: K etnografické problematice vztahu města a venkova. In: Venkovské město 1, 1986, 26–31.
- Stadt und Umland. ...Hg. Erich Maschke – Jürgen Sydow. Stuttgart 1974.
- Šmahel, František: Tábořské vesnice na Podblanicku v letech 1420–1547. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 22, 1981, 171–201.
- Šmelhaus, Vratislav: Vývoj zemědělské výroby v českých zemích v době předhusitské. Praha 1980.
- Vinohradnictví. Kapitoly z dějinného vývoje na Moravě a v Čechách od minulosti do současnosti. Autorský kolektiv, vyd. Metoděj Zemek. Brno 1973.

MĚSTSKÉ STAVITELSTVÍ A PŮDORYS

- Brinkmann, Adolf Erich: Stadtbaukunst vom Mittelalter bis zur Neuzeit. In: Handbuch der Kunstwissenschaft. 2. Aufl. Berlin 1920.
- Burg und Stadt in Geschichte und Gegenwart. Hg. Franz Bolck. Chefred. Bolko Schweinitz. Wiss. Zft. d. Friedrich–Schiller–Universität Jena, Gesellschafts- u. Sprachwiss. Reihe, Jg. 28, H. 3, 1979, 30–495.
- Čáda, František: Městský půdorys. /Jeho rozbor historicko–právní./ In: Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy univerzity Brno 10, 1931, 135–159.
- Čechura, Jaroslav: Vypovídací hodnota pramenů hromadné povahy k archeologickému a urbanistickému studiu středověkých měst v Čechách a na Moravě. AH 13, 1988, 133–142.
- Dvořák, Miloš – Dvořák, Ladislav: Historická topografie města Českého Brodu. I–III. Práce muzea v Kolíně 2, 1982, 49–67, 3, 1984, 85–104, 4, 1987, 27–55.
- Hall, Thomas: Mittelalterliche Stadtgrundrisse. Versuch einer Übersicht der Entwicklung in Deutschland und Frankreich. Stockholm 1978.

- Hálová–Jahodová, Cecilie: Brno. Stavební a umělecký vývoj města. Praha 1947/48.
- Herout, Jaroslav: Středověký půdorys a opevnění Kutné Hory. ZPP 9, 1949, 49–67.
- Hönig, Anton: Deutsches Städtewesen in Böhmen, Berlin 1921.
- Hosák, Ladislav: Poznámky k půdorysu středověkého moravského města. Acta Univ. Palackianae Olomucensis, Historica IV, 1963, 143–172.
- Hruška, Emanuel: Stavba miest. Jej história, prítomnosť a budúcnosť. 3. vyd. Bratislava 1970.
- Koláček, František: O městských půdorysech. Věda a život 15, 1934, 213–220.
- Půdorysy moravských měst. Les plans des villes en Moravie. Brno 1933.
- Láznička, Zdeněk: Půdorysy slezských měst. SISb 43, 1945, 81–99.
- Líbal, Dobroslav: Rozwój miast czeskich od XI wieku do rewolucji husyckiej. Kwartalnik architektury i urbanistyki. Teoria i historia. 3, 1958, 214–268.
- Starobylá města v Československu. Stavba jako obraz dějin. Praha 1970.
- Przemiany funkcji i formy czeskich miast zabytkowych w ich rozwoju historycznym. Kwartalnik architektury i urbanistyki. Teoria i historia 3, 1958, 269–297.
- Lorenc, Viktor: Nové Město pražské. Praha 1971.
- Mannsbarth, Jan: K Zimmlerovu objevu metody zakládání středověkých českých měst. Město 1, 1947, 113–120.
- Mencl, Václav: Výtvarný vývoj českých měst. ZPP 8, 1948, 25–42.
- Měřínský, Zdeněk: Podíl archeologie na výzkumu středověké architektury 11. až 1. poloviny 16. století na Moravě a ve Slezsku. AH 11, 1986, 25–38.
- Piper, E.: Der Stadtplan als Grundriss der Gesellschaft. Frankfurt – New York 1981.
- Šášky, Ladislav: Kamenná krása našich miest. Martin 1981.
- Vaněček, Jaroslav – Wirth, Zdeněk: Stavba měst v Čechách. In: Sborník SIA „Z vývoje české technické tvorby“. Praha 1940, 1–14.
- Vičar, Oldřich: Místopis Brna v polovici 14. století. /Prostor uvnitř městských hradeb./ BMD 7, 1965, 242–283.
- Místopis Brna v polovici 14. století. /Předměstí./ BMD 8, 1968, 226–273.
- Nejstarší městská měření v českých zemích. DVT 1, 1968, 69–88.
- Zítka, Jiří: Technicko–topografická hypotéza geneze půdorysu Olomouce ve středověku. In: Okresní archiv v Olomouci 1983, 109–123.
- Ediční řada Státní památkové rezervace. Státní nakladatelství krásné literatury a umění – Odeon Praha.

NÁMĚSTÍ A ULICE

- Čechura, Jaroslav: K charakteru zástavby v Českých Budějovicích na přelomu 14. a 15. století. AH 11, 1986, 245–253.
- Pošvář, Jaroslav: K dějinám městského stavebního práva v Čechách a na Moravě do počátku 19. století. PHS 2, 1956, 176–197.
- Vaniš, Jaroslav: Příspěvek k vulgárním názvům ulic. Zpravodaj místopisné komise 22, 1981, 212–213.
- Vičar, Oldřich: Středověké městské parcelace. PP 29, 1969, 35–38.

MĚSTSKÝ DŮM

- Dragoun, Zvonimír – Jásek, Jaroslav – Tywoniak, Jiří: Středověké podzemí v Benešově. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 26, 1985, 209–247.
- Dražan, Vladimír: Gotický a renesanční městský dům z jižních Čech a Moravy. ZPP 10, 1950, 129–160.
- Gračka, Vladimír: Domovní znamení, ochranné plastiky a obrazy v Olomouci. Olomouc 1986.
- Hlobil, Ivo: Středověké ochranné nápisy v Olomouci. VVM 31, 1979, 182–189.
- Klápště, Jan – Velímský, Tomáš: Mostecká zemnice 13. století. /Zpráva o stavu výzkumu./ AH 3, 1978, 121–129.
- Mayer, Josef: Dům u Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí v Praze. Praha /1987/.
- Mencl, Václav: Měšťanský dům českého středověku. ZPP 13, 1953, 161–192.
- Vývoj studia středověkého měšťanského domu. Monumentorum tutela 7, 1971, 5–28.
- Michna, Pavel J.: K poznání zahloubených obydlí velké kolonizace. In: Rodná země, 1988, 222–284.
- Michna, Pavel J. – Nekuda, Vladimír: Die Anfänge des städtischen Hauses in Mähren. In: Seidlungsforschung... (Bonn) 5, 1987, 97–107.
- Muk, Jan: Městský dům gotiky a renesance v jižních Čechách. Disertace, FF KU Praha, 1978.
- Numerická interpretace rozměrů pražských románských domů. AH 11, 1986, 267–270.
- O koncepci dalšího výzkumu městských domů a sociálně ekonomické struktury městské zástavby Českých Budějovic ve středověku. AH 13, 1988, 97–105.
- Výsledky výzkumu městského domu se zřetelem k vesnickému obydlí. AH 12, 1987, 215–218.
- Petráňová, Lydia: Domovní znamení staré Prahy. Praha 1988.
- Píša, Vladimír: Románské domy v Praze. Příspěvek k poznání kvádrkových staveb. Monumentorum tutela 7, 1971, 85–174.
- Pitterová, Anna: Vývoj základních půdorysných typů tradičního domu na území ČSSR ve světle archeologických výzkumů. ČL 52, 1965, 257–259.
- Radová-Štiková, Milada: Domovní loubí ve středověku. In: Urbes medii aevi 103–111.
- Poznatky o nejstarší zděné městské zástavbě ze stavebního průzkumu sklepů. PP 37, 1977, 528–534.
- Vytápění teplým vzduchem v období gotickém. DVT 14, 1981, 67–75.
- Zděné domy v raném středověku a kupci. Acta polytechnica – Práce ČVUT, řada 1 stavební, Praha 1974, č. 1, 109–118.
- Vičar, Oldřich: Jak vypadaly měšťanské domy v Brně v polovici 14. století. Monumentorum tutela 7, 1971, 57–83.
- Vošahlík, Aleš: K počátkům stavebního vývoje měšťanských domů v Jihlavě. PP 6, 1981, 449–470.

RYCHTA A RADNICE

- Čechová, Jiřina: Znojemská rychta v období předhusitském. JM 5, 1969, 79–83.
- Horský, Zdeněk: Pražský orloj. Praha 1988.
- Kibic, Karel: Historické radnice. Praha 1988.
- Kratochvíl, Miloš: Stará rychta v Praze. SPDMP 7, 1933, 189–252.
- Šimková, Anežka – Horský, Zdeněk: Olomoucký orloj. Olomouc 1985.

PŘEDMĚSTÍ

- Blaschka, Karlheinz: Altstadt - Neustadt - Vorstadt. Zur Typologie genetischer und topographischer Stadtgeschichtsforschung. VSWG 57, 1970, 350–362.
- Czok, Karl: Vorstädte. Zu ihrer Entstehung, Wirtschaft und Sozialentwicklung in der älteren deutschen Stadtgeschichte. SB d. sächs. Akad. d. Wiss. zu Leipzig, Phil.-hist. Kl., Bd. 121, H. 1. Berlin 1979.
- Schlesinger, Walter: Stadt und Vorstadt. Stuttgart 1969.

MĚSTSKÁ HOTOVOST

- Čarek, Jiří: Praporec pražského ozbrojeného sboru z 15. století. PSH 11, 1979, 101–103.
- Denkstein, Vladimír: Pavézy českého typu. SNM A - Historie, 16, 1962, č. 4–5, s. 185–228 a 55 s. obraz. příloh.
- Drobná, Zoroslava – Durdík, Jan – Wagner, Eduard: Kroje, zbroj a zbraně doby předhusitské a husitské. Praha 1956.
- Durdík, Jan: Husitské vojenství. 2. vyd. Praha 1954.
- Vojenská hotovost chebského venkova v r. 1395. HaV 1966, 561–583.
- Znojemské puškařství v první třetině 15. století. HaV 1955, 52–99.
- Frankenberger, Otakar: Husitské válečnictví. Praha 1938.
- Husitské válečnictví po Lipanech. Praha 1960.
- Klučina, Petr – Romaňák, Andrej – Richter, Karel: Člověk, zbraň a zbroj v obraze doby. I. 5.–17. století. Praha 1983.
- Malý, Zbyněk: Vojenská hotovost města Slaného v době poděbradské. SNM A – Historie, 15, 1961, č. 4–5, 143–234.
- Nový, Rostislav: Stříbrské vojenství v době předhusitské. /Studie k dějinám městského předhusitského vojenství. /HaV 1963, 412–444.
- Polívka, Miloslav: Vývoj zbrojních řemesel v Praze na konci 14. a v první polovině 15. století. Documenta Pragensia 6, 1986, 47–74.
- Schnitter, Helmut: Volk und Landesdefension. Volksaufgebote, Defensionswerke, Landmilizen in den deutschen Territorien vom 15. bis zum 18. Jahrhundert. Berlin 1977.
- Schwab, Emanuel: Iglauer Wehrwesen im Mittelalter. ZVGMS 43, 1941, 109–122.
- Šmahel, František: Českobudějovické vojenské rejstříky z doby husitské. HaV 1958, 321–367.

Toman, Hugo: Husitské válečnictví doby Žižkovy a Prokopovy. Praha 1898.
Vojenské dějiny Československa. I. díl /do roku 1526/. Praha 1985.

PEVNOST

- Broft, Miroslav: Pražský obranný systém v době dobytí Prahy Jiřím z Poděbrad roku 1448. Staletá Praha 14, 1984, 141-156.
- Durdík, Jan: K vojenskotechnickým problémům na počátku 15. století. /Bellifortis Konráda Kyesera./ HaV 1953, č. 3, 29-50.
- Durdík, Tomáš – Frolík, Jan: Ke stavební podobě a dispozici městského hradu v Chrudimi. AH 6, 1981, 107-115.
- Haase, Carl: Die mittelalterliche Stadt als Festung. Wehrpolitisch-militärische Einflussbedingungen im Werdegang der mittelalterlichen Stadt. In.: Die Stadt des Mittelalters 1, 384-414.
- Hoffmann, František: Jihlavská pevnost. HaV 1965, 185-232.
- Kouba, Josef: Středověké opevnění bývalého královského města Berouna. ZPP 17, 1957, 163-173.
- Líbal, Dobroslav: Středověké opevnění Olomouce. Historická Olomouc 3, 1980, 137-147.
- Menclová, Dobroslava: Husitské opevnění Tábora. ZPP 13, 1953, 65-102.
– O středověkém opevnění našich měst. ZPP 10, 1950, 193-221.
- Razím, Vladislav: Středověké opevnění města Rakovníka. /K problematice městského půdorysu./ PP 9, 1984, 84-93. – Řada studií téhož autora o opevnění dalších měst.
- Reimer, Vincenz: Mährisch Neustadt als mittelalterliche Festung. Ein Beitrag zur Geschichte der Ringstädte. ZVGMS 28, 1926, 10-62.
- Vávra, Ivan: Jména městských bran. Zpravodaj místopisné komise 3, 1962, 15-18.
- Widnawski, Jaroslaw: Miejskie mury obronne w państwie polskim do początku XV wieku. Warszawa 1973.
- Wolf, Vladimír, Středověké opevnění města Jaroměře. Minulostí Jaroměře 1, 1968, 31-53.

HOSPODÁŘSKÝ CHARAKTER MĚST

- Handbuch der deutschen Wirtschafts- und Sozialgeschichte. Hg. H. Aubin – W. Zorn. Stuttgart 1971.
- Hásková, Jarmila: Sociální struktura Litomyšle a peněžní hotovosti jejích obyvatel na přelomu 15. a 16. století. SNM A – Historie, 36, 1982, č. 1, s. 1-47.
- Hrubý, František: Z hospodářských převratů českých v století XV. a XVI. Se zvláštním zřetelem k Moravě. ČČH 30, 1924, 205-236, 433-469.
- Janáček, Josef: Městské finance a investice: Praha 1420-1547. ČSČH 25, 1977, 408-426.
- Jaroš, Miroslav: K problému studia procesu tzv. původní akumulace v našich dějinách. ČSČH 4, 1956, 447-462.
- Mendl, Bedřich: Hospodářské a sociální poměry v městech pražských v letech 1378 až 1434. ČČH 22, 1916, 54-67, 422-445; 23, 1917, 74-84, 353-364.

- Z hospodářských dějin středověké Prahy. SPDMP V/2, 1932, 161-390.
- Mezník, Jaroslav: Der ökonomische Charakter Prags im 14. Jahrhundert. Historica 17, 1969, 43-91.
- Vlastnictví rent na Starém Městě počátkem 15. století. PSH 7, 1972, 50-61.
- Vývoj ceny rent a rentového vlastnictví v Brně ve 14. a 15. století. SPFFBU 9, 1960, C 7, 203-213.
- Nový, Rostislav: Hospodářský region Prahy na přelomu 14. a 15. století. ČSČH 19, 1971, 397-418.
- Hospodářství a sociální poměry doby Karla IV. In: Karolus Quartus 39-74.
- Skružný, Ludvík: Druhá společenská dělba práce ve světle pomocných věd historických. AH 3, 1978, 283-302.
- Spěváček, Jiří: K některým problémům hospodářského a sociálního vývoje v českých zemích v předhusitském období. FHB 3, 1981, 7-76.
- Šimeček, Zdeněk: Rentovní listiny ve středověkých Vodňanech. JSH 29, 1960, 1-7.
- Renty a rentovní listiny v Českých Budějovicích. PHS 5, 1959, 49-75.
- Tomas, Jindřich: K diskusi o procesu t. zv. původní akumulace v našich zemích. ČSČH 5, 1975, 542-548.
- Vaniš, Jaroslav: Ceny v Lounech v druhé polovině 15. století. HD 8, 1981, 5-93.
- Die Währungsverhältnisse und die wirtschaftliche Entwicklung in den böhmischen Ländern in den Jahren 1469-1620. SNM A – Historie, 37, 1983, č. 1, s. 1-62.

HOSPODÁŘSTVÍ MĚSTSKÉ SPRÁVY

- Beer, Karl: Über Losungsbücher und Losungswesen böhmischer Städte im Mittelalter. MIÖG 36, 1915, 31-95.
- Bělohávek, Miloslav: Berní knihy plzeňské z let 1418 až 1471. MPP 3, 1960, 81-89.
- Celnictví v Československu. Minulost a přítomnost. Autorský kolektiv. Praha 1983.
- Čechura, Jaroslav: Nová interpretace berní knihy Českých Budějovic z let 1396-1416. JSH 56, 1987, 1-12.
- Poplatníci v berní knize Českých Budějovic z let 1396-1416. JHS 56, 1987, 57-70.
- Dřímál, Jaroslav: Městská berně královských měst moravských od polovice 15. století do r. 1526. BMD 4, 1962, 85-124.
- Chaloupka, Gracián: Dva seznamy městské dávky Uherského Hradiště z druhé poloviny XIV. století. SMM 78, 1959, 139-160.
- Kejř, Jiří: Les impôts dans les villes médiévales de Bohême. In: L'impôt dans le cadre de la ville et de l'Etat. Symposium Spa 1964 – Pro Civitate 1966, 208-231.
- Krofta, Kamil: Začátky české berně. ČČH 36, 1930, 1-26, 237-257, 437-490.
- Polesný, Karel: Dědické knihy /registra hereditatum/ města Znojma z r. 1363 a r. 1397. Zvl. otisk z VIII. a IX. výroční zprávy gymnasia ve Znojmě. 1928.
- Hospodářství města Znojma v l. 1421-1422. Od Horácka k Podyjí 8, 1930/31, 224-226.

- Městská daň ve Znojmě ve 14. a 15. století. Od Horácka k Podyjí 6, 1928/29, 65–69.
- Vaniš, Jaroslav: Hospodaření královského města Loun v druhé polovině 15. století. Příspěvek k městskému hospodaření královských měst v Čechách. Praha 1979. Práce z hospodářských dějin, sv. 1.
- Städtisches Haushalt- und Rechnungswesen. Hg. E. Maschke u. J. Sydow. Sigmaringen 1977. Stadt in der Geschichte 2.

ŘEMESLA A CECHY

- Archaeologia historica 8. ... otázky řemeslné výroby v období středověku. ... Brno – Litoměřice – Praha 1983.
- Bakala, Jaroslav: Monopolizace tržních vztahů a mílové právo v městech severní Moravy a Opavska do počátku 15. století. ČSIMuz B 22, 1973, 114–133.
- Czok, Karl: Zunftkämpfe, Zunftrevolutionen oder Bürgerkämpfe. Wiss. Zft. d. Karl Marx–Universität Leipzig 8, 1958/59, Gesellschafts- u. sprachwiss. Reihe H. 1, 129–143.
- Čechura, Jaroslav: Cechy rožmberských měst a městeček do poloviny 16. století. JSH 58, 1989, 113–124.
- Dějiny řemesel a průmyslu na jižní Moravě. XIII. Mikulovské sympozium, Praha – Brno – Mikulov 1984.
- Dvořák, Miloš: Odbytové problémy městské ekonomiky: Český Brod a kutnohorská hornická oblast. Hospodářské dějiny 4, 1979, 205–248.
- Flodr, Miroslav: Technologie středověkého zvonářství. Brno 1983.
- Graus, František: Soukenictví v době předhusitské. Sborník pro hospodářské a sociální dějiny 1, 1946, 164–183.
- Hejdová, Dagmar aj.: Středověké sklo v Čechách. AH 8, 1983, 243–266.
- Chaloupka, Gracián: Řemesla a živnosti ve Znojmě v době předhusitské. VVM 16, 1961–1964, 50–75.
- Janáček, Josef: Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu. Praha 1963.
- Janotka, Miroslav – Linhart, Karel: Řemesla našich předků. Praha 1987.
- Zapomenutá řemesla. Vyprávění o lidech a věcech. Praha 1984.
- Kühndel, Jan, Vývoj olomouckých řemeslnických cechů. (Do začátku 17. století.) Olomouc 1929.
- Marek, Jaroslav: Řemeslná výroba v moravských městech v 16. století. SMM 81, 1962, 124–154.
- Mendl, Bedřich: Počátky našich cechů. ČČH 33, 1927, 1–20, 307–346.
- Vývoj řemesel a obchodu v městech Pražských. Praha 1947.
- Měřínský, Zdeněk: K problematice archeologického výzkumu řemeslné výroby 10. až první poloviny 16. století na Moravě a ve Slezsku. AH 8, 1983, 41–71.
- Mezník, Jaroslav: Pražská řemesla počátkem 15. století. PSH 7, 1972, 5–38.
- Richter, Miroslav – Smetánka, Zdeněk: Archeologie a studium středověké řemeslné kultury. AH 8, 1983, 11–26.
- Ruby, Franz: Das Iglauer Handwerk in seinem Thun und Treiben von der Begründung bis zur Mitte des achtzehnten Jahrhunderts. Brünn 1887.

- Siegl, Karl: Die Egerer Zunftordnungen. Ein Beitrag zur Geschichte des Zunftwesens. Prag 1909.
- Stehlíková, Dana: Pražští zlatníci v letech 1400 až 1471. Staletá Praha 14, 1984, 171–187.
- Středověké umělecké řemeslo ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Katalog výstavy 1986–1987. Praha 1987.
- Sulitková, Ludmila: Řemesla v Brně ve středověku. ČMM 103, 1984, 64–83.
- Špiesz, Anton: Remeslá, cechy a manufaktury na Slovensku. Martin 1983.
- Werner, Karl: Urkundliche Geschichte der Iglauer Tuchmacherzunft. Leipzig 1861.
- Winter, Zikmund: Dějiny řemesel a obchodu v XIV. a XV. století. Praha 1906.

OBCHOD

- Der Aussenhandel Ostmitteleuropas 1450–1650. Die ostmitteleuropäischen Volkswirtschaften in ihren Beziehungen zu Mitteleuropa. Köln – Wien 1971.
- Čáda, František: Brno – křižovatka starých cest. BMD 7, 1965, 151–162.
- Florovskij, Antonij Vasiljevič: Česko–ruské obchodní styky v minulosti. /IX.–XVIII. stol./ Praha 1954.
- Graus, František: Český obchod se sukem ve 14. a počátkem 15. stol. Praha 1950.
- Die Handelsbeziehungen zu Deutschland und Österreich im 14. und zu Beginn des 15. Jahrhunderts. Eine Skizze. Historica 2, 1960, 77–110.
- Hein, Max: Geschichte des Handels und Gewerbes von Olmütz im Mittelalter. Olmütz 1935.
- Hons, Josef: Dějiny dopravy na území ČSSR. Bratislava 1975.
- Hosák, Ladislav: Zemské stezky a podružné cesty na Moravě v době předhusitské. ČSPS 59, 1951, 82–87.
- Hraše, Jan Karel: Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách. Nové Město n/Met. 1885.
- Janáček, Josef: Der böhmische Aussenhandel in der Hälfte des 15. Jahrhunderts. Historica 4, 1962, 35–58.
- Juritsch, Georg: Handel und Handelsrecht in Böhmen bis zur hussitischen Revolution. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte der österreichischen Länder. Leipzig – Wien 1907.
- Marsina, Richard: Mesto a trh na Slovensku do konca 13. storočia. HČ 26, 1978, 77–95.
- Navrátil, V. – Procházka, Z.: Výstražná znamení na komunikacích 15. až 16. století. PP 12, 1987, 593–595.
- Palacký, František: Rada králi Jiřímu o zlepšení kupectví v Čechách, psaná asi léta 1463. ČČM 2, 1828, 3–20.
- Praxl, Paul: Der Goldene Steig. Grafenau 1976.
- Rausch, Wilhelm: Handel an der Donau I. Die Geschichte der Linzer Märkte im Mittelalter. Linz 1969.
- Roubík, František: Silnice v Čechách a jejich vývoj. Praha 1938.
- Spory jihočeských měst o směr obchodních cest ve 14. až 17. století. JSH 40, 1971, č. I, 1–18.

- Schenk, Hans: Nürnberg und Prag. Ein Beitrag zur Geschichte der Handelsbeziehungen im 14. und 15. Jahrhundert. Wiesbaden 1969. Giessener Abh. zur Agrar- u. Wirtschaftsforschung des europäischen Ostens 46.
- Zur Problematik der mittelalterlichen Handelsgeschichte Böhmens. In: Agrar-, Wirtschafts- und Sozialprobleme Osteuropas in Geschichte und Gegenwart. Wiesbaden 1965, 417–441.
- Scholz-Babisch, Marie – Wendt, Heinrich: Quellen zur schlesischen Handelsgeschichte bis 1526. Bd. I, Lieferung 1. Breslau 1940 = Codex diplomaticus Silesiae, II. Reihe, 1. Abt.
- Suchý, Michael: Středověké právo núteného skladu. HČ 10, 1962, 198–215.
- Šebánek, Jindřich: Dějiny brněnského obchodu do r. 1740. In: Listy z dějin brněnského obchodu. Brno 1928, 11–80.
- K otázce kupeckého domu v Olomouci. SlSb 61, 1963, 46–60.
- Šimeček, Zdeněk: Monopolní obchod s vínem v Českých Budějovicích 1424–1434. Příspěvek k poznání zahraničního obchodu Čech v období husitském. SH 11, 1963, 7–65.
- Obchod jižních Čech s Rakousy v 2. polovině 15. a na počátku 16. století. ČSČH 19, 1971, 683–710.
- Vávra, Ivan: Trstenická stezka. HG 6, 1971, 77–132. – Další studie téhož autora o Mostecké, Polské, Řezenské a Norimberské, Srbské, Žitavské cestě, HG 8–18.
- Vermouzek, Rostislav: Poznámky k Trstenické stezce. VVM 23, 1971, 167–187.
- Další studie téhož autora o Měnišské, Mikulovské, Olomoucké, Znojenské cestě.
- Středověký vůz. AH 8, 1983, 311–325.

HORNÍ A LÁZEŇSKÁ MĚSTA

- Bakala, Jaroslav: Počátky těžby kovů v Nížkém Jeseníku a vznik Horního Benešova. ČSIMuz B 21, 1972, 161–179.
- Dějiny hutnictví železa v Československu. Kolektiv autorů. I. Praha 1984.
- D'Elvert, Christian: Zur Geschichte des Bergbaues und Hüttenwesens in Mähren und Oesterr.–Schlesien. 15. Bd. d. Schriften d. hist. – stat. Sektion etc. Brünn 1866.
- Hásková, Jarmila: Kutnohorští rudokupci a jejich organizace. NumSb 11, 1969–1970, 27–40.
- Hoffmann, František: K pracím o dějinách horního práva. PHS 23, 1980, 161–199.
- Neznámé znění velkého privilegia jihlavského. StR 20, 1981, 23–64.
- Husa, Václav: Uhlířské tovaryšstvo na Kutnohorsku ve 14. až 16. věku. SSH 1, 1975, 7–66.
- Janáček, Josef: Stříbro a ekonomika českých zemí ve 13. století. ČSČH 20, 1972, 875–906.
- Karlovy Vary. In: Pelant, Jan: Města a městečka Západočeského kraje 134–141.
- Kořan, Jan: Dějiny dolování v rudním okrsku kutnohorském. Praha 1950.
- Přehledné dějiny československého hornictví. I. Praha 1955.

- Majer, Jiří: K nejstarším právním dějinám Kutné Hory. PHS 4, 1958, 131–152.
- Matějková, Eva: Kutná Hora. Praha 1962.
- Mezník, Jaroslav: Jihlavské právo a počátky města Jihlavy. SAP 1954/2, 3–28.
- Peer, Přemysl: Dějiny Teplicka od pravěku do r. 1848. Přehledné dějiny Teplicka, část 2. Teplice 1969.
- Pošvář, Jaroslav: Horní regál a jeho vývoj v českých zemích. NČČsl 20, 1951, 17–26.
- Mincovní právo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku do r. 1526. NL 32, 1977, 97–109.
- Moravské mincovny. Brno 1970. Numismatica Moravica III.
- Schenk, Jiří – Čáka, František: Civitates montanarum in re publica Bohemoslovenica... I–X. Příbram 1977–1989.
- Šebánek, Jindřich: Ještě o jihlavské listině. NumSb 7, 1962, 125–142.
- Šteinerová, Svatava – Kořan, Jan: Výběrová bibliografie dějin českého hornictví. I–II. Praha 1971. – Pokračování: Uhlíková, Olga, In: Rozpravy Národního technického muzea 64, 1974, 245–265; 74, 1980, 155–180, do r. 1976.
- Vozár, Jozef: Banské mestá ako osobitný typ miest na Slovensku. HČ 21, 1973, 387–396.
- Zyha, Adolf: Das böhmische Bergrecht des Mittelalters auf Grundlage des Bergrechts von Iglau. I–II. Berlin 1900.

SOCIÁLNÍ SKLADBA

- Amman, Hector: Wie gross war die mittelalterliche Stadt? In: Die Stadt des Mittelalters 1, 415–422.
- Bakala, Jaroslav: Příspěvek o vývoji měšťanského patriciátu v Opavě. /Opavské domy s právem k výčepu vína./ ČSIMuz B 23, 1974, 20–37.
- Beer, Karl: Zur älteren Bevölkerungsstatistik Prags und einiger anderer Städte Böhmens. MVGDB 58, 1920, 74–87.
- Bělohávek, Miloslav: Sociální rozvrstvení plzeňského obyvatelstva v roce 1450. Život Plzeňska I, 1950, 134–138, 157–161.
- Boháč, Zdeněk: Postup osídlení a demografický vývoj českých zemí do 15. století. HD 12, 1987, 59–87.
- Borská-Urbánková, Milena: Majetková a sociální struktura Českých Budějovic koncem 14. a počátkem 15. století. SAP 14, 1964, 119–173.
- Čechura, Jaroslav: Patriciát ve struktuře českých a moravských měst 14.–16. století. ČNM řada hist. 157, 1988, 32–51.
- Vývoj majetkové diferenciacce ve Stříbře ve druhém desetiletí 15. století. ČNM řada hist. 156, 1987, 21–40.
- Dřímál, Jaroslav: Sociální boje v moravských královských městech ve 20. letech 16. století. BMD 5, 1963, 114–167.
- Sociální složení a majetek obyvatel Brna v letech 1365 až 1509. BMD 6, 1964, 185–289.
- Graus, František: Chudina městská v době předhusitské. Praha 1949.
- Randgruppen der städtischen Gesellschaft im Spätmittelalter. ZHF 8, 1981, 385–437.

- Struktur und Geschichte. Drei Volksaufstände im mittelalterlichen Prag. In: Vorträge und Forschungen. Sigmaringen 1971. Sonderband 7, 45–60.
- Heymann, Frederick G.: City rebellions in 15th-century Bohemia and their ideological and sociological background. *Slavonic and East European Review* 40, 1962, č. 95, 324–330.
- Hoffmann, František: Struktura městského obyvatelstva v českých zemích do počátku 16. století. In: *Struktura feudální společnosti* 320–342.
- Horák, B. – Hříbová, B.: Počet obyvatelstva v Čechách ve středověku. *Sborník ČSSZ* 59, 1954, 122–128.
- Jecht, Horst: Studien zur gesellschaftlichen Struktur der mittelalterlichen Städte. In: *Die Stadt des Mittelalters* 3, 217–255.
- Kavka, František: Zu den Fragen der Volksbewegungen in den Städten des 14. Jh. in Böhmen und Mähren. In: *Städtische Volksbewegungen* 143–146.
- Macek, Josef: O třídním boji za feudalismu. *ČSČH* 5, 1957, 289–301.
- Marek, Jaroslav: Lidnatost Brna v 14. až 16. století. *BMD* 2, 1960, 125–147.
- O studiu městského přistěhovalectví. *SMM* 79, 1960, 86–111.
- Společenská struktura moravských královských měst v 15. a 16. století. Praha 1965.
- Maur, Eduard: Historické zprávy o lidnatosti Čech a jejich hodnota. *HD* 5, 1971, 15–37.
- Mendl, Bedřich: Sociální krise a zápasy ve městech čtrnáctého věku. *ČČH* 30, 1924, 35 nn. – 32, 1926.
- Mezník, Jaroslav: Brněnský patriciát a boje o vládu města ve 14. a 15. století. *BMD* 4, 1962, 247–349.
- Hnutí řemeslníků a chudiny v Brně roku 1378. *ČSČH* 9, 1961, 637–651.
- K otázce struktury českých měst v době předhusitské. *SPFFBU* 1965 C 12, 73–91.
- Pozdvižení v Jihlavě roku 1391. *ČMM* 89, 1970, 189–200.
- Z problematiky středověkého patriciátu. *ČSČH* 11, 1963, 628–637.
- Mols, Roger: Introduction à la demographie historique des villes d' Europe du XIV au XVIIIe siècle. I.–III. Louvain 1954–1956.
- Städtische Führungsgruppen und Gemeinde im Werden der Neuzeit 14.–16. Jh. Köln 1980.
- Städtische Mittelschichten. Hg. E. Maschke – J. Sydow. Stuttgart 1972.
- Städtische Volksbewegungen im 14. Jahrhundert. Red. Erika Engelmann. Berlin 1960.
- Struktura feudální společnosti na území Československa a Polska do přelomu 15. a 16. století... Praha 1984.
- Šimek, Eduard: Obyvatelstvo Kutné Hory v druhé polovině 15. století. Příspěvky k dějinám Kutné Hory 1, 1960, 71–86.
- Šmahel, František: Dvanáct pramenných sond k sociálním poměrům na Táborsku od poloviny 14. do konce 15. století. *HT* 9, 1987, 277–322.
- Krise und Revolution: Die Sozialfrage im vorhussitischen Böhmen. In: *Europa 1400. Die Krise des Spätmittelalters*. 1984, 65–81.
- Pražské povstání 1483. *PSH* 19, 1986, 35–102.
- Töpfer, Bernhard: Volksbewegungen und gesellschaftlicher Fortschritt im 14. und 15. Jahrhundert in West- und Mitteleuropa. *ZfG* 26, 1978, 713–729.
- Vogler, Günter: Probleme der Klassenentwicklung der Klassengesellschaft. Bet-

- trachtungen über die Entwicklung des Bürgertums in Mittel- und Westeuropa vom 11. zum 18. Jahrhundert. *ZfG* 21, 1973, 1182–1208.
- Weber, Max: Stadt und „Bürgertum“ in der europäischen Geschichte. *Neue Wege der Sozialgeschichte*. Vorträge und Aufsätze. Göttingen 1956.
- Wiesiołowski, Jacek: Stratifikacja mieszczaństwa polskiego w późnym średniowieczu. In: *Struktura feudální společnosti* 277–319.
- Zeman, Adolf: K metodice studia populačního vývoje českých měst královských v předstatistickém období. *HD* 1, 1967, 19–27.

ČEŠI A NĚMCI

- Bartoš, František Michálek: De Theutonicis bonum dictamen. *ČMM* 40, 1916, 116–119.
- Bystrický, Vladimír: Národnostní vývoj města Stříbra a jeho nejbližšího okolí. *MZK* 1, 1962, 161–187.
- Graus, František: Die Bildung eines Nationalbewusstseins im mittelalterlichen Böhmen. /Die vorhussitische Zeit./ *Historica* 13, 1966, 5–49.
- Chaloupka, Gracián: Brno a Znojmo do pol. 15. stol. /Národnostní paralela./ *ČSPS* 57, 1949, 14–21, 94–107.
- Klik, Josef: Národnostní poměry v Čechách od válek husitských do bitvy bělohorské. Zvláštní otisk z *ČČH* 27–28, Praha 1922.
- Mendl, Bedřich: O národnostním složení středověkého Brna. *ČMM* 62, 1938, 361–368.
- Mezník, Jaroslav: Dějiny národu českého v Moravě (Nárys vývoje národního vědomí na Moravě do poloviny 19. století). *ČČH* 88, 1990, 34–62.
- Národnostní složení předhusitské Prahy. *SH* 17, 1970, 5–30.
- Národnostný vývoj miest na Slovensku do roku 1918. K 600. výročiu vydania výsad žilinských Slovákov. Zostavil R. Marsina. Martin 1984.
- Roubík, František: Národnostní vývoj našich zemí. Praha 1946.
- Schwarz, Ernst: Die Volkstumsverhältnisse in den Städten Böhmens und Mährens vor den Hussitenkriegen. *Bohemia...* 2, 1961, 27–111.
- Volkstumsgeschichte der Sudetenländer. In: *Handbuch der sudetendeutschen Kulturgeschichte*, Bd. 3–4. München 1965–1966.
- Skála, Emil: Die Entwicklung der Sprachgrenze in Böhmen von 1300 bis etwa 1650. *AUC, Germanistica Pragensia* V, 1968, 7–15.
- Sulitková, Ludmila: Národnostní struktura moravských měst ve středověku se zvláštním zřetelem na královská města. In: *Národnostný vývoj miest na Slovensku* 255–266.
- Szücs, Jenő: „Národnost“ a „Národné povedomie“ v stredoveku. K vytváraní jednotnej terminologie. *HŠ* 19, 1971, 495–547.
- Šmahel, František: Idea národa v předhusitských Čechách. České Budějovice 1971.
- Výsledky a výhledy výzkumu národnostní skladby českých měst od konce 14. do počátku 15. století. In: *Národnostný vývoj miest na Slovensku* 239–254.
- Turek, Adolf: Národnostní poměry v Ostravě a okolí do poloviny 17. století. Ostrava 3, 1966, 88–131.

- Uhlíř, Zdeněk: Národnostní proměny 13. století a český nacionalismus. FHB 12, 1988, 143–170.
- Uhlířová, Věra: K problematice česky psaných listin předhusitské doby. SAP 14, 1964, 174–237.
- Válka, Josef: „Moravanství“ v 15. století. Komplikace ve vývoji české nacionality. SPFFBU 33, 1984, C 31, 145–154.
- Wostry, Wilhelm: Ein deutschfeindliches Pamphlet aus Böhmen aus dem XIV. Jahrhundert. MVGDB 53, 1915, 193–238.
- Žemlička, Josef: Venkovské zázemí a etnická skladba českého vrcholně středověkého města. In: Národnostný vývoj miest na Slovensku 267–272.

ŽIDÉ VE MĚSTECH

- Bondy, Gottlieb – Dvorský, Franz: Zur Geschichte der Juden in Böhmen, Mähren und Schlesien von 906–1620. I–II. Prag 1906.
- Bretholz, Berthold: Geschichte der Juden in Mähren im Mittelalter. I. bis 1350. Brünn – Prag – Leipzig – Wien 1934.
- Quellen zur Geschichte der Juden in Mähren vom 11. bis zum 15. Jahrhundert /1067–1411/. Prag 1935.
- Čelakovský, Jaromír: Příspěvky k dějinám židů v době Jagellonské. ČČM 72, 1898, 385–454.
- D' Elvert, Christian: Die Geschichte der Juden in Mähren und Oesterr. Schlesien... 30. Bd. d. Schriften d. hist.–stat. Sektion etc. Brünn 1895.
- Engel, Alfred: Die Ausweisung der Juden aus den königlichen Städten Mährens und ihre Folgen. Jahrbuch d. Ges. für die Gesch. d. Juden in der Českoslov. Republik 2, 1930, 50–96.
- Gold, Hugo /ed./: Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Brünn 1934.
- Die Juden und Judengemeinden Mährens. Brünn 1929.
- Graus, František: Prolegomena zu einer Geschichte der Juden in den böhmischen Ländern. Judaica Bohemiae 3, 1967, 79–86.
- Haas, Theodor: Die Juden in Mähren ... Brünn 1908.
- Heřman, Jan: Židovské hřbitovy v Čechách a na Moravě. Praha /1980/.
- Die Juden in den Böhmischen Ländern. Vorträge der Tagung des Collegium Carolinum in Bad Wiessee ... hg. Ferdinand Seibt. München – Wien 1983.
- Kestenberg, Ruth: Hussitentum und Judentum. Jahrbuch d. Ges. ... 8, 1936, 1–25.
- Krautheimer, Richard: Mittelalterliche Synagogen. Berlin 1927.
- Kux, Johann: Das Olmützer Judenregister vom Jahre 1413–1420. ZVGMS 9, 1905, 385–423.
- Metzger, Thérèse – Metzger, Mandel: Jüdisches Leben im Mittelalter nach illuminierten hebräischen Handschriften vom 13. bis 16. Jahrhundert. Würzburg 1983.
- Prager, Josef: Židé v našich zemích od nejstarších dob do 15. století. Disertace, FF UJEP Brno, 1969.
- Tischler, Maria: Böhmisches Judengemeinden 1348–1519. In: Die Juden in den Böhmischen Ländern 37–56.
- Urbánková, Milena: Židé a Židovské ulice v Českých Budějovicích koncem 14. a počátkem 15. století. JSH 55, 1986, 197–201.

- Urfus, Valentin: Právo, úvěr a lichva v minulosti. Brno 1975.
- Verbík, Antonín: Rychtářské knihy města Znojma z první poloviny 15. století. SAP 31, 1981, 53–74.

MĚSTSKÉ PRÁVO

- Codex iuris municipalis I–IV. 3. Vyd. Jaromír Čelakovský, Gustav Friedrich, Antonín Haas. Praha 1886–1961.
- Čelakovský, Jaromír: O právech městských m. Brikcího z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním. Právník 19, 1880, 721–736, 757–774, 793–808, 829–837.
- O právních rukopisech města Litoměřic. ČČM 53, 1879, 143–153; 54, 1880, 542–558.
- Dřimal, Jaroslav: Brněnské městské knihy, právo a listiny za písaře Jana z Gelnhausen. SAP 8, 1958, 109–129.
- Haas, Antonín: Omezení odúmrti a vdovská třetina v starém českém městském právu. PHS 17, 1973, 199–218.
- Právní oblasti českých měst. ČSPS 60, 1952, 15–24.
- „Ženský nábytek“ v magdeburské oblasti českého městského práva. SPFFBU 9, 1960, C 7, 141–150.
- Hoffmann, František: Brněnské městské právo. In: Brno mezi městy střední Evropy ... Brno 1983, 166–180.
- K oblastem českých práv městských. StR 14, 1975, 27–67.
- Městské právo olomoucké a jeho vliv na život města. Historická Olomouc 3, 1980, 50–59.
- Soupis rukopisů městských práv v českých zemích. In: Městské právo v 16.–18. století v Evropě ... Praha 1982, 245–256.
- Jihlavské právo. Havlíčkův Brod 1959.
- Hoffmann, František – Štěpán, Jaromír: K „záhadě“ Otakarových práv. StR 24, 1985, 71–132.
- Homeyer, Karl Gustav: Die deutschen Rechtsbücher des Mittelalters. 3. Aufl. Conrad Borchling, Karl August Eckhardt, Julius von Gierke. 2 Bde. Weimar 1931, 1934.
- Kejř, Jiří: K privilegii Soběslava II. pro pražské Němce. PHS 14, 1969, 241–258.
- Městské zřízení v českém státě ve 13. století. ČSČH 27, 1979, 226–252.
- Právní život v husitské Kutné Hoře. Praha 1958.
- Mendl, Bedřich: Tak řečené norimberské právo v Čechách. Praha 1938. Rozpravy ČAVU, tř. I, č. 86.
- Mitteis, Heinrich: Über den Rechtsgrund des Satzes Stadtluft macht frei. In: Die Stadt des Mittelalters 2, 182–202.
- Prasek, Vincenc: Organizace práv Magdeburských na severní Moravě a v Rakouském Slezsku. Olomouc 1900.
- Roessler, Emil Franz: Deutsche Rechtsdenkmäler aus Böhmen und Mähren. I. Das Altprager Stadtrecht aus dem XIV. Jahrhunderte. II. Die Stadtrechte von Brünn aus dem XIII. und XIV. Jahrhunderte. Prag 1845, 1853.
- Schranil, Rudolf: Die sogenannten Sobieslaw'schen Rechte. Ein Prager Stadtrechtbuch aus dem 15. Jahrhundert. Prager Staatswiss. Untersuchungen, Heft 4, 1916.

- Schubart-Fikentscher, Gertrud: Das Brüner Schöffebuch. Beiträge zur spätmittelalterlichen Rechts- und Kulturgeschichte. Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters 1, 1937, 457-498.
- Svobodová-Ladová, Miluše: Zvláštní místní práva v Praze. PSH 8, 1973, 95-185.
- Šimeček, Zdeněk: České Budějovice a Staré Město pražské. /K dějinám městské jurisdikce 15. a 16. století./ PHS 15, 1971, 115-139.
- Štarha, Ivan: Okruh brněnského městského práva. In: Brno mezi městy střední Evropy 158-165.
- Okruh znojenského městského práva. JM 5, 1969, 84-89.
- Tomaschek, Johann Adolf: Der Oberhof Iglau und seine Schöffensprüche aus dem XIII.-XVI. Jahrhundert ... Innsbruck 1868.
- Deutsches Recht in Österreich im dreizehnten Jahrhundert. Auf Grundlage des Stadtrechtes von Iglau. Wien 1859.
- Vacek, František: Soudnictví v Čechách, městské a vrchnostní, až do XV. století. Časopis pro dějiny venkova 9-12, 1922-1925.
- Vojtíšek, Václav: O právních rukopisech města Německého Brodu. In: Výbor rozprav a studií, Praha 1953, 116-138.
- Weizsäcker, Wilhelm: Die Altstadt Prag und das Nürnberger Recht. Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, German. Abt., 60, 1940, 117-142.
- Eindringen und Verbreitung der deutschen Stadtrechte in Böhmen und Mähren. Deutsches Archiv für Landes- und Volksforschung 1, 1937, 95-109.
- Magdeburger Schöffensprüche und Rechtsmitteilungen für den Oberhof Leitmeritz. Stuttgart 1943. Schöffensprüche. Die Magdeburger IX, Bd. 1.
- Wien und Brünn in der Stadtrechtsgeschichte. Zeitschrift ... f. Rechtsgeschichte, German. Abt. 70, 1953, 125-158.
- Werner, Ernst: Stadtluft macht frei. SB d. Sächs. Akad. d. Wiss. zu Leipzig, Phil.-hist. Kl., Bd. 118, Heft 5. Berlin 1976.

O MĚSTSKÉ SPRÁVĚ

- Bakala, Jaroslav: K úloze městského fojta a lokačních listin. FHB 1, 231-237.
- Urkundenzeugnisse von der Weichbildverfassung in den mährischen Städten des Magdeburger und Leobschützer Rechtes. Folia diplomatica 2, 1976, 77-86.
- Čechura, Jaroslav: Úřad rychtáře v Litoměřicích v předhusitském období. Lito-měřicko 21-22, 1985-1986, 51-76.
- Čelakovský, Jaromír: Obnovování rad v královských městech v Čechách. ČČM 53, 1879, 88-112, 258-266.
- O soudní pravomocnosti panovníka a jeho úředníků nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách. Právník 17, 1878, 42 nn. - 18, 1879.
- O středověkém radním zřízení v královských městech moravských, ČMM 29, 1905, 97-133.
- O vývoji středověkého zřízení radního v městech Pražských. SPDMP I. 2, 1920, 124-389.

- O vzniku a vývoji městského zřízení radního vůbec a v Čechách a na Moravě zvlášť. In: Povšechné české dějiny právní, 2. vyd., Praha 1900, 396-650.
- Drüppel, Herbert: Iudex civitatis. Zur Stellung des Richters in der hoch- und spätmittelalterlichen Stadt deutschen Rechts. Köln - Wien 1981.
- Kejř, Jiří: Počátky dvorského soudu. Rozpravy ČSAV - SV, 66, 1956, č. 4.
- Vznik městského zřízení v Táboře. JSH 40, 1971, zvláštní číslo, 31-44.
- Küchler, Winfried: Das Bannmeilenrecht. Ein Beitrag der mittelalterlichen Verschränkung von Stadt und Land. Würzburg 1964.
- Kux, Johann: Verwaltungsgeschichte der Stadt Olmütz. Olmütz 1942.
- Maršan, Robert: Dějiny policejní organizace rakouské. I.1. Praha 1904.
- Šmahel, František: Tábořská obec a městská samospráva v letech 1420-1452. HT 6-7, 1983-1984, 145-180.
- Vojtíšek, Václav: Soud a rada v královských městech českých. In: Výbor rozprav a studií, 240-272.
- Z právních dějin československých měst. Tamtéž 426-457.
- Vývoj správy miest na Slovensku. Zostavil Richard Marsina. ... Martin 1984.
- Četné práce k dějinám správy vznikly v souvislosti se studiem diplomatiky městských knih a listin. Viz další kapitolu.

MĚSTSKÁ KANCELÁŘ A PÍSAŘI

- Bretholz, Berthold: Johannes von Gelnhausen. Kritisch-historische Studie mit zwei Anhängen. ZVGMS 7, 1903, 1-76, 205-281.
- Čarek, Jiří - Lůžek, Bořivoj: Názvosloví městských knih v severozápadních Čechách. SAP 18, 1968, 452-477.
- Dušková, Sáša: Kdo byl notář Jindřich. SPFFBU 9, 1960, C 7, 59-74.
- Kapavíková, Marie - Vaněk, Lubomír: Kutnohorští městští písaři 15. a 16. století /písaři městských knih/. Kutná Hora 1984.
- Mareš, František: Prokopa písaře Nového města Pražského Praxis cancellariae. Praha 1908. Historický archiv č. 32.
- Prokopa písaře novoměstského česká „Ars dictandi“. Praha 1900. Rozpravy ČAVU, tř. I, roč. 8, č. 2.
- Mendl, Bedřich: Knihy počtů města Brna z let 1343-1365. Brno 1935.
- Nový, Rostislav: Městská diplomatika v Čechách a na Moravě do poč. 16. stol. In: Česká diplomatika do r. 1848. Praha 1971, 156-176.
- Soupis městských knih českých od roku 1300 do roku 1526. AUC, Philosophica et historica 4. Praha 1963.
- Nuhlíček, Josef: Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských. Praha 1940.
- Pražák, Jiří: O diplomatické metodě studia městských knih. Archivní časopis 1953, 145-162, 205-227.
- Smital, Ottakar: Das Institut der Stadtbücher in Mähren. ZVGMS 15, 1911, 256-311.
- Stadt- und Urkundenbücher aus Böhmen. I-VII. Prag 1876-1929.
- Tadra, Ferdinand: Kanceláře a písaři v zemích českých za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV. /1310-1420/. Příspěvek k diplomatice české. Praha 1892. Rozpravy ČAVU, tř. I, roč. 1, č. 2.

Vaniš, Jaroslav: Liber rationum regalis civitatis Lunae ad annos 1450–1472 et 1490–1491 pertinens. – Kniha počtů královského města Loun z let 1450–1472 a 1490–1491. Praha 1979.

– Knihy počtů českých měst v druhé polovině 15. století. Příspěvek k městské diplomatice doby vlády Jiřího z Poděbrad. SH 16, 1968, 43–79.

Vojtíšek, Václav: O nejstarších městských knihách českých, pražské a novobydžovské. In: Výbor rozprav a studií 341–366.

– O studiu městských knih českých. Tamtéž, 52–85.

– Vývoj městských knih v Československé republice ve světlotiskových ukázkách. Fasciculus 1–3. Praha 1928–1931.

Řada statí o městské správě, městských knihách a písařích je uvedena v citovaném soupise městských knih R. Nového. Další práce obdobného zaměření po roce 1963 byly publikovány zejména ve Sborníku archivních prací. Jiné byly zpracovány jako diplomové a disertační práce a nebyly otištěny.

PEČEŤ, PRAPOR, ZNAK

Baletka, Ladislav – Louda, Jiří: Znaky měst Severomoravského kraje. Ostrava 1980.

Bibliografie české práce heraldické I. 1901–1980. Tematicky anotovaný soupis článků, statí a studií. Autorský kolektiv, vedoucí P. Palát. Zvláštní příloha Zpravodaje Klubu genealogů a heraldiků Ostrava.

Čarek, Jiří: Městské znaky v českých zemích. Praha 1985.

Dřímál, Jaroslav – Štarha, Ivan /red./: Znaky a pečeti jihomoravských měst a městeček. Brno 1979.

Novák, Jozef: Slovenské mestské a obecné erby. Bratislava 1968.

Nový, Rostislav: Počátky znaků českých měst. SAP 26, 1976, 367–412.

Pelant, Jan: Znaky a pečete západočeských měst a městeček. Plzeň 1985.

Příbyl, Alois – Liška, Karel: Znaky a pečete středočeských měst. Praha 1975.

Ruda, Vladimír a kolektiv: Znaky severočeských měst. Most 1970.

Schenk, Jiří: Znaky českých horních měst vzniklých do 17. století a jejich obrazová znamení. In: Rozpravy NTM Praha 67, 1976, 92–137.

Vojtíšek, Václav: O pečetech a erbech měst pražských a jiných českých. Zprávy památkového sboru hlav. města Prahy 8, 1928, 1–255.

– O starých pečetích a erbech českých měst. Věstník Král. čes. spol. nauk, tř. filos. – hist. – filol., 1952, č. IX.

KRÁLOVSKÁ MĚSTA

Čelakovský, Jaromír: Úřad podkomořský v Čechách. Příspěvek k dějinám stavu městského v zemích českých. Praha 1881.

Graus, František: Prag als Mitte Böhmens 1346–1421. In: Zentralität als Problem der mittelalterlichen Rechtsgeschichtsforschung. Köln – Wien 1979, 22–47.

Halaga, Ondrej R.: Spoločenstvá miest na Slovensku. In: Vývoj správy miest na Slovensku. Martin 1984, 51–67.

Hlaváček, Ivan: Několik úvah o rezidenční funkci měst a míst ve vrcholném

středověku /Na příkladu Prahy a pražského regionu/. In: Najstaršie dejiny Bratislavy 239–249.

Kavka, František: Místo Prahy v politicko–hospodářském konceptu vlády Karla IV. NumL 41, 1986, 129–146.

Kejř, Jiří: Les privilèges des villes de Bohême depuis les origines jusqu' aux guerres hussites /1419/. In: Les libertés urbaines et rurales du XIe au XIVe siècle, 127–160. Collection Histoire in 8 n. 19, Bruxelles 1968.

Patze, Hans: Die Bildung der landesherrlichen Residenz im 14. Jahrhundert. In: Stadt und Stadtherr im 14. Jahrhundert, 1–54.

Pelant, Jan: České zemské sněmy v letech 1471–1500. SAP 31, 1981, 340–417.

Petrlík, Jiří: Privilegia pro města v Čechách a na Moravě ve 13. a 14. století. Diplomová práce FF UJEP Brno, 1957.

Pinkava, Viktor: Vznik a rozvoj královských měst na Moravě. Brno 1922.

Reutter, Hans: Mährens Landeshauptstädte. /Eine geopolitische Studie./ ZVGMS 43, 1941, 123–142.

Stadt und Stadtherr im 14. Jahrhundert. Entwicklungen und Funktionen. Hg. Wilhelm Rausch. Linz/Donau 1972. Beiträge zur Geschichte der Städte Mitteleuropas 2.

Špiesz, Anton: Panovnícka moc a mestská samospráva vo východnej časti strednej Európy. HČ 24, 1976, 497–515.

PODDANSKÁ MĚSTA

Fojtík, Karel: Úloha venkovského města při utváření společenského vědomí vesnického obyvatelstva. In: Venkovské město 2, 11–22.

Haas, Antonín: O tak řečeném právu královském rožmberských měst a městeček. JSH 26, 1957, 69–74.

– Pravomoc českého krále nad poddanskými městy a městečky. PHS 4, 1958, 153–184.

– Privilegia nekrálovských měst českých. Praha 1954–1961. Codex iuris municipalis IV. 1–3.

Hosák, Ladislav: Příspěvek k počátkům poddanských měst. VVM 16, 1961–1964, 32–49.

Marek, Jaroslav: Žďár v patnáctém století. /Složení obyvatelstva poddanského městečka./ ČMM 77, 1958, 28–53.

Nový, Rostislav: Poddanská města a městečka v předhusitských Čechách. ČSČH 21, 1973, 73–108.

Samsonowicz, Henryk: Soziale und wirtschaftliche Funktionen der Kleinstädte in Polen 15. Jahrhunderts. Jahrbuch f. Gesch. d. Feudalismus 2, 1978, 191–205.

Stoob, Heinz: Minderstädte. Formen der Stadtentstehung im Mittelalter. In: H. Stoob: Forschungen zum Städtewesen in Europa. I. Köln – Wien, 225–245.

Truc, Miroslav: Ius regale rožmberských privilegií. In: Městské právo v 16.–18. století v Evropě ... 1982, 53–67.

Venkovské město. Sborník příspěvků z IX. strážnického symposia ... 2 sv. Uher-ské Hradiště 1986–1987.

MĚSTA A ŠLECHTA

- Brunner, Otto: „Bürgertum“ und „Feudalwelt“ in der europäischen Sozialgeschichte. In: Die Stadt des Mittelalters 3, 480–502.
- Čelakovský, Jaromír: Soud komorní za Vladislava II. Praha 1895.
- Holeček, Jindřich: Příspěvky k metodologickým aspektům výzkumu české šlechty v období husitské revoluce. Marxistická nobilitologie, její metody a techniky. Ústecký sborník historický 1979, 83–106.
- Chládková, Věra a kolektiv: Ze staročeské terminologie sociálních vztahů /šlechta, šlechtic/. Slovo a slovesnost 38, 1977, 229–237.
- Klassen, Johannes Martin: The Czech nobility's use of the right of patronage on behalf of the hussite reform movement. Slavic review 34, 1975, 341–359.
- The nobility and the making of the hussite revolution. New York, Columbia University press 1978. East European monographs, No 47.
- Kotek, Vladislav – Roubic, Antonín – Holinková, Jiřina: Vzestup rozsahu šlechtického dominia na Moravě v 14.–17. století. Sborník Vysoké školy pedagogické Olomouc – Historie 1, 1954, 107–109 a mapy.
- Malý, Karel: Svatováclavská smlouva, třídní kompromis mezi šlechtou a městy z r. 1517. In: Universitas Carolina, Philosophica I, Praha 1955, 195–222.
- Martinovský, Ivan: Okolnosti vzniku vladislavského zřízení zemského. Ústecký sborník historický 1979, 107–132.
- Polívka, Miloslav: A contribution to the problem of property differentiation of the lesser nobility in the pre-hussite period in Bohemia. Hospodářské dějiny 2, 1978, 331–360.
- Některé aspekty vývoje stavovství v české společnosti předhusitské a husitské doby. FHB 6, 1984, 17–56.
- Předpoklady pro účast nižší šlechty v husitské revoluci. /Klíčové problémy studia./ In: Historiografie čelem k budoucnosti, Praha 1982, 205–224.
- Proměny feudální třídy v Čechách v pozdním feudalismu. Uspořádal Josef Petráň. AUC, Philos. et hist. 1, 1976. Studia historica XIV.
- Tomas, Jindřich: Některé problémy ekonomických a mocenských vztahů mezi stavy v českých zemích v 15. a 16. století. FHB 6, 1984, 109–136.

CÍRKEV, KOSTELY, KLÁŠTERY

- Bürgerschaft und Kirche. ... Hg. Jürgen Sydow. Sigmaringen 1980. Stadt in der Geschichte 7.
- Fiala, Zdeněk: Správa a postavení církve v Čechách od počátku 13. do poloviny 14. století. SH 3, 1955, 64–88.
- Francek, Jindřich: Úřad kostelníků v Jičíně a jejich kniha záduší z let 1431–1508. SAP 31, 1981, 75–104.
- Grundmann, Herbert: Ketzergeschichte des Mittelalters. Göttingen 1963. Die Kirche in ihrer Geschichte 2.
- Hlaváček, Ivan: O vztahu venkovských klášterů a měst v pozdním středověku ... Umění 33, 1985, 153–159.
- Hlaváček, Ivan – Hledíková, Zdeňka /ed./: Visitační protokol pražského arcijáhenství pražského arcijáhna Pavla z Janovic z let 1379–1382. Praha 1973.

- Hledíková, Zdeňka: Fundace pražských měšťanů do roku 1419. Documenta Praagensia 4, 1984, 121–137.
- Ke studiu a možnostem využití patronátních práv v předhusitských Čechách. FHB 7, 1984, 43–99.
- K otázkám vztahu duchovní a světské moci v Čechách ve druhé polovině 14. století. ČSČH 24, 1976, 244–277.
- Struktura duchovenstva ve středověkých Čechách. In: Struktura feudální společnosti 343–392.
- Vizitace jihomoravských farností v pol. 14. století. JM 6, 1970, 17–26.
- Hrejsa, Ferdinand: Dějiny křesťanství v Československu. Díl I–IV. Praha 1947–1948.
- Jirásko, Luděk: K postavení a úloze církevních institucí v počátcích rozvoje měst. In: Umění 13. století v českých zemích. Praha 1983, 527–545.
- Kadlec, Jaroslav: Přehled církevních dějin českých. I–II. Praha – Litoměřice 1977.
- Krofta, Kamil: Kurie a církevní správa zemí českých v době předhusitské. ČČH 10, 1904, 15 nn. – 14, 1908, 18 nn.
- Medek, Václav: Osudy moravské církve do konce 14. věku. I. díl Dějin olomoucké arcidiecéze. Praha 1971.
- Měřínský, Zdeněk: Církevní instituce na Moravě a jejich úloha ve vývoji hospodářství a osídlení od 10. století do předhusitského období. AH 10, 1985, 375–393.
- Nechutová, Jana: Brno a počátky inkvisice u nás. VVM 29, 1977, 325–326.
- Nový, Rostislav: K sociálnímu postavení farského kléru v Čechách v době předhusitské. SH 9, 1962, 137–192.
- Patschowsky, Alexander: Die Anfänge einer ständigen Inquisition in Böhmen. Ein Prager Inquisitoren-Handbuch aus der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts. Berlin – New York 1975. Beiträge zur Geschichte und Quellenkunde des Mittelalters 3.
- Quellen zur böhmischen Inquisition im 14. Jahrhundert. Weimar 1979. Monumenta Germaniae historica. Quellen zur Geistesgeschichte des Mittelalters 11.
- Svátek, Josef: Organizace řeholních institucí v českých zemích a péče o jejich archivy. SAP 20, 1970/2, zvláštní příloha, 503–624.
- Winter, Zikmund: Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století. Praha 1895.

VZDĚLÁNÍ A ŠKOLY

- Beer, Karl: Aus Böhmens mittelalterlicher Schulgeschichte. MVGDB 54, 1916, 67–94.
- Butzbach, Johannes: U kacířů v české zemi. Přeložil Eduard Bass /část/. Praha 1928.
- Hejnic, Josef: Českokrumlovská latinská škola v době rožmberské. Rozpravy ČSAV, SV, 82, 1972, č. 2.
- Jihočeské školství v 15.–18. století. JSH 43, 1974, 54–60.
- Latinská škola v Plzni a její postavení v Čechách. /13. – 18. století./ Rozpravy ČSAV, SV, 89, 1979, č. 2.

- Holinková, Jiřina: Čtyři kapitoly z dějin městské školy u sv. Mořice v Olomouci. Acta Univ. Palac. Olom., Historica 16, Olomouc 1970.
- Mertlík, Rudolf: Písně žáků darebáků. Úvodní studie: Středověká žakovská poezie, Anežka Vidmanová. Praha 1971.
- Riedl, Miroslav: První školy na území Velké Moravy a školy na Moravě v době od zániku velkomoravské říše do založení Karlovy university. In: Sborník k dějinám moravského školství 1, 1967, Přerov.
- Studien zum mittelalterlichen Bildungswesen des späten Mittelalters und der frühen Neuzeit. ... Hg. B. Moeller, H. Patze, K. Stackmann. Red. L. Grenzmann. Göttingen 1983.
- Šafránek, Jan: Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů. I. sv. r. 862 – 1848. Praha 1913.
- Šmahel, František: Nižší školy na Podblanicku a Vltavsku do roku 1526. Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 20, 1979, 133–171.
- Piśmieniość warstw ludowych w Czechach w XIV i XV wieku. In: Kultura elitarna a kultura masowa w Polsce późnego średniowiecza. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1978, 189–205.
- Regionální původ, profesionální uplatnění a sociální mobilita graduovaných studentů pražské univerzity v letech 1433–1622. Zprávy Archivu Univerzity Karlovy 4, 1982, 3–28.
- Winter, Zikmund: Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. století. Kulturně historický obraz. Praha 1901.

O ZDRAVÍ A ŠPITÁLECH

- Bělina, Pavel: Organizace chudinské péče v předhusitském Hradci Králové. FHB 3, 1981, 78–102.
- Birabeau, Jean-Noël: Les hommes et la peste en France et dans les pays européens et méditerranées. I–II. Paris 1975–1976.
- D' Elvert, Christian: Geschichte der Heil- und Humanitäts-Anstalten in Mähren und Oesterr. Schlesien. 11. Bd. d. Schriften d. hist.-stat. Sektion etc. Brünn 1858.
- Firlová, Ivana – Lutovská, Pavla – Skipalová, Alena: Příspěvek k léčení moru v pozdně středověkých Čechách. /Na základě spisů Albíka z Uničova./ HD 11, 1987, 21–50.
- Flodr, Miroslav: Diplomatický příspěvek k vývoji českého špitálnictví ve 13. století. Disertace, FF UJEP Brno, 1953.
- Kahudová, Miroslava: Morové epidemie v Čechách v letech 1250–1370. HD 1, 1967, 59–85.
- Materiály z diskusního zasedání Zdravotní poměry, zdravotní péče, hygiena městského prostředí a populační proměny v Praze od 13. do 19. století. Documenta Pragensia VII. 1–2, Praha 1987.
- Maur, Eduard: Morová epidemie roku 1380 v Čechách. HD 10, 1986, 37–71.
- Roučka, Bohuslav: Špitály, jejich majetek, správa a postavení v daňovém systému českého feudalismu. PHS 12, 1966, 41–90.
- Rusek, Václav – Kučerová, Mária: Úvod do studia farmacie a dějin farmacie. Praha 1983.

- Stadt und Gesundheitspflege ... Hg. Bernhard Kirchgässner u. Jürgen Sydow. Sigmaringen 1982. Stadt in der Geschichte 9.
- Štěpán, Jaromír: Epidemie v českých zemích v době předhusitské. Československé zdravotnictví 13, 1965, 299–307.
- Epidemie v českých zemích v době předbělohorské. Tamtéž, 345–353, 444–455.
- Tichá, Zdeňka /ed./: Lékařské knížky Mistra Křišťana z Prachatic /z mnohých vybrané/. Praha 1975.
- Vojtová, Marie /vedoucí autor. kol./: Dějiny československého lékařství I. Praha 1970.

VŠEDNÍ DEN

- Borst, Otto: Alltagsleben im Mittelalter. Frankfurt am Main 1983.
- Delort, Robert: La vie au moyen âge. Paris 1982.
- Frau und spätmittelalterlicher Alltag ... Wien 1986.
- Gastfreundschaft. Taverne und Gasthaus im Mittelalter. Hg. Hans Conrad Peyer. München – Wien 1983.
- Geschichte von unten. Fragestellungen, Methoden und Projekte einer Geschichte des Alltags. Wien – Köln – Graz 1984.
- Haus und Familie in der spätmittelalterlichen Stadt. Hg. Alfred Haverkamp. Köln – Wien 1984. Städteforschung A 18.
- Hlaváček, Ivan: Beiträge zum Alltagsleben im vorhussitischen Böhmen. Zur Aussagekraft des Prager Visitationsprotokolls von 1379–1381 und der benachbarten Quellen. Jahrbuch für fränkische Landesforschung 34/35, 1974/75, 865–882.
- Kopičková, Božena: Ženská otázka v českém středověku. /Současný stav bádání a možné směry jeho dalšího vývoje./ ČSČH 37, 1989, 561–574, 682 – 696.
- Das Leben in der Stadt des Mittelalters ... Veröffentlichungen des Instituts für mittelalterliche Realienkunde Österreichs 2 = SB Österr. Akad. d. Wiss., phil.-hist. Kl., 323. Wien 1977.
- Patera, Adolf: Hradecký rukopis. Praha 1881.
- Reichrtová, Noemi: Dětská otázka v husitství. ČSČH 28, 1980, 53–77.
- Samsonowicz, Henryk: Życie miasta średniowiecznego. Warszawa 1970.
- Sprandel, Rolf: Mentalitäten und Systeme. Neue Zugänge zur mittelalterlichen Geschichte. Stuttgart 1972.
- Städtische Versorgung und Entsorgung im Wandel der Geschichte. Hg. Jürgen Sydow. Sigmaringen 1981. Stadt in der Geschichte 8.
- Winter, Zikmund: Šat, strava a lékař v XV. a XVI. věku. Praha 1913. Sebrané spisy. Z belletrie a kulturních studií sv. 5, sešity 5–9.

SVÁTEČNÍ DEN

- Bělohlávek, Miloslav: Antihusitská tradice v Plzni a boj proti ní. /Nový svátek./ HT 4, 1981, 197–202.
- Hoffmann, František: Brněnská statuta střeleckého bratrstva sv. Šebestiána z roku 1499. /K počátkům střeleckého sportu./ BMD 7, 1965, 119–123.

- Ježek, Přemysl: Z minulosti historické slavnosti barchan v Jemnici. Tělovýchovný sborník 12, 1970, 5–26.
- Klersch, Joseph: Das deutsche Schützenwesen. Geschichte und Bedeutung. Köln 1967.
- Krátký, František: Dějiny tělesné výchovy. I. Od nejstarších dob do roku 1848. Praha 1974.
- Kybalová, Ludmila – Herbenová, Olga – Lamarová, Milena: Obrazová encyklopedie módy. Praha 1973.
- Lugs, Jaroslav: Střelci a ostrostřelci. Praha 1973.
- Macek, Josef: Das Turnier im mittelalterlichen Böhmen. In: Das ritterliche Turnier im Mittelalter 371–389.
- Olivová, Věra: Lidé a hry. Historická geneze sportu. Praha 1979.
- Das ritterliche Turnier im Mittelalter. Beiträge zu einer vergleichenden Formen- und Verhaltensgeschichte des Rittertums. Hg. Josef Fleckenstein. Göttingen 1985.
- Schlesinger, Ludwig: Die älteste Erzählung von der siegreichen Vertheidigung der Stadt Brüx ... i. J. 1421 und vom Ursprung des Mariaschnee-Festes in Brüx. Von Magister Johannes Leonis. Prag 1877.
- Zíbrt, Čeněk: Dějiny hry šachové v Čechách. Praha 1888.
- Jak se kdy v Čechách tancovalo. Praha 1960.
- Zíbrt, Čeněk – Winter, Zikmund: Dějiny kroje v zemích českých. I–II. Praha 1892–1893.

PŘEDSTAVY O SVĚTĚ, SPOLEČNOSTI A LIDECH

- Baumann, Winfried: Die Literatur des Mittelalters in Böhmen. Deutschlateinisch-tschechische Literatur von 10. bis 15. Jahrhundert. München – Wien 1978.
- Bohatcová, Mirjam a kol.: Česká kniha v proměnách staletí. Praha 1990.
- Čornej, Petr: Rozhled, názory a postoje husitské inteligence v zrcadle dějepisectví 15. století. Praha 1986.
- Tajemství českých kronik. Praha 1988.
- Dějiny české literatury. I. Praha 1959.
- Grabmann, Martin: Mittelalteliches Geistesleben. I–III. München 1926–1956.
- Gurevič, Aron Jakovlevič: Kategorie středověké kultury. Přeložil Jaroslav Kolár. Doslov Jaroslav Kudrna. Praha 1978.
- Problemy srednevekovoj narodnoj kultury. Moskva 1981.
- Hejnic, Josef: Počátky renesančního humanismu v okruhu latinské školy v Plzni. MZK 19, 1983, 117–136.
- Hlaváček, Ivan: Pronikání cizích prvotisků do českých knihoven v 15. století. In: Knihtisk a Universita Karlova. Praha 1972, 69–95.
- Středověké soupisy knih a knihoven v českých zemích. Příspěvek ke kulturním dějinám českým. AUC, Philosophica et historica. Monographia XI, 1965. Praha 1966.
- Hoffmann, František: Candela rhetoricae. /Fikce a skutečnost v předhusitské příručce rétoriky./ StR 21, 1982, 73–113.

- Jan ze Žatce: Oráč z Čech. Překlad a poznámky Jaromír Povejšil, doslov Pavel Trost. Praha 1985.
- Kadlec, Jaroslav: Planctus super civitatem Pragensem a jeho autor. StR 25, 1986, 47–73.
- Kolár, Jaroslav – Nedvědová, Milada: Próza českého středověku. Praha 1983.
- Kráska, Josef: Mandevillovy cesty. In: České iluminované rukopisy 13. – 16. století. Praha 1990, 268 – 297.
- Kultura středověku. Několik pohledů do středověké kultury. Autorský kolektiv, vedoucí Pavel Spunar. Praha 1972.
- Němec, Igor a kol.: Dědictví řeči. Praha 1986.
- Ohler, Norbert: Reisen im Mittelalter. München 1986.
- Petrů, Eduard /ed./: Olomoucké povídky. Příspěvek ke studiu vývoje staročeské zábavné prózy. Praha 1957.
- Vzrušující skutečnost. Ostrava 1984.
- Skutil, Jan: Středověké město a jeho morální profil podle Desatera a Satir Hradeckého rukopisu. In: Příspěvky ke starší literatuře na Moravě 2, 1965/1966, Blansko, 10–20.
- Spunar, Pavel: Repertorium auctorum Bohemorum pro vectum idearum post universitatem Pragensem conditam illustrans. Tomus I. Wratislaviae – Warsawiae – Cracoviae – Gedani – Lodziae 1985.
- Spunar, Pavel – Svobodová, Dana: Smích a pláč středověku. Praha 1987.
- Šmahel, František: Humanismus v době poděbradské. Rozpravy ČSAV, SV, 73, 1963/6.
- Od středověku k novověku: modi legendi et videndi. Umění 32, 1984, 318–330.
- Tadra, Ferdinand: Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských. Praha 1897.
- Tichá, Zdeňka: Jak staří Čechové poznávali svět. Výbor ze starších českých cestopisů 14.–17. století. Praha 1985.
- Vidmanová, Anežka: Středolatinská beletrie, Jan ze Středy a olomoucký protohumanismus. Historická Olomouc 3, 1980, 224–235.
- Výbor z české literatury doby husitské. Edd. Bohuslav Havránek, Josef Hrabák, Jiří Daňhelka a spol. 2. sv. Praha 1963–1964.
- Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu. Edd. Bohuslav Havránek a Josef Hrabák. Praha 1957.
- Winter, Eduard: Frühhumanismus. Seine Entwicklung in Böhmen und deren europäische Bedeutung für die Kirchenreformbestrebungen im 14. Jahrhundert. Berlin 1964.

OD OBŽIVY K HODNOTÁM VÝTVARNÉHO UMĚNÍ A HUDBY

- České umění gotické 1350–1420. Praha 1970.
- Dějiny českého výtvarného umění. I. 1–2. Praha 1984.
- Drobná, Zoroslava: Jenský kodex. Husitská obrazová satira z konce středověku. Praha 1970.
- Fritsch, K. E.: Der Bergmann in den Kuttenger Miniaturen des ausgehenden Mittelalters. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau 19, 1967, 4–40.

- Handiaková /Matějková/, Eva: Život kutnohorských havířů a jeho odraz v titulním listě kancionálu Matouše iluminátora. ČL 43, 1956, 196–203.
- Hudba v českých dějinách. Od středověku do nové doby. Praha 1983.
- Chytil, Karel: Malířstvo pražské XV. a XVI. věku a jeho cechovní kniha staroměstská z let 1490–1582. Praha 1906.
- Konrád, Karel: Dějiny posvátného zpěvu staročeského. Od XV. věku do zrušení literátských bratrstev. I. část: XV. věk a dějiny literátských bratrstev. Praha 1893.
- Krása, Josef: Husitské obrazoborectví: poznámky k jeho studiu. HT 8, 1985, 9–17.
- Leminger, Emanuel: Umělecké řemeslo v Kutné Hoře. Praha 1926.
- Merhautová, Anežka – Třeštík, Dušan: Románské umění v Čechách a na Moravě. Praha 1983.
- Muk, Jan: K typologii nejstarších českých mendikantských chrámů. In: Umění 13. století v českých zemích 237–254.
- Müller, Jan: K charakteru výtvarné kultury Českého Krumlova v letech 1420–1470. Umění 33, 1985, 520–546.
- Patera, Adolf – Tadra, Ferdinand: Das Buch der Prager Malerzeche /Kniha bratrstva malířského v Praze/ 1348–1527. Praha 1878.
- Pozdně gotické umění v Čechách /1471–1526/. Autorský kolektiv. Praha 1972.
- Spunar, Pavel: Kultura českého středověku. Praha 1985.
- Umělecké památky Čech. Autorský kolektiv, red. Emanuel Poche. 1–4. Praha 1977–1982.
- Umění 13. století v českých zemích. Praha 1983.
- Volek, Tomislav – Kouba, Jan – Jareš, Stanislav: Dějiny české hudby v obrazech od nejstarších památek do vybudování Národního divadla. Praha 1977.

DĚDICTVÍ STŘEDOVĚKÉHO MĚSTA

- Ennen, Edith: Die Stadt zwischen Mittelalter und Gegenwart. In: Die Stadt des Mittelalters 1, 423–442.
- Grabowski, Henning: Bibliographie zur Stadtsanierung. /Internationale Auswahl./ Stadterneuerung, Stadtsanierung, Städtebaurecht, Kommentare, Sozialplanung, Modernisierung, Denkmalpflege, Regionale Studien. Paderborn, Schöningh /1980/.
- Hlobil, Ivo: Teorie městských památkových rezervací /1900–1975/. Praha 1985. Uměnovědné studie 6.
- Hruška, Emanuel: Problémy současného urbanizmu. Bratislava 1966.
- Hrůza, Jiří: Budoucnost měst. Praha 1962.
- Kibic, Karel: Kategorizace historických měst v českých zemích. In: Památková péče 1945–1970, 78–98.
- Příspěvek k vertikální přestavbě našich měst. PP 29, 1969, 225–240, 225, 256.
- Kobylková, Luďa: Proměna středověkého města v „historické jádro“ v období průmyslové revoluce. Příspěvek k metodickým otázkám studia a vývoje městského prostředí v českých zemích. SH 26, 1979, 61–108.
- Památková péče 1945–1970. Sborník statí ... Praha 1973.
- Paměť měst. Městské památkové rezervace v českých zemích. Praha 1981.

- Protection et restauration des villes historiques en Tchécoslovaquie. Autorský kolektiv, red. Vladimír Novotný. In: Icomos Bulletin 1976, č. 4, ČSSR, 7–137.
- Reichert, Miloš: Úloha poznání historického vývoje pro současnou urbanistickou práci. Dějiny měst a jejich současnost 70–83.
- Vošahlík, Aleš: K některým problémům ochrany a obnovy městských památkových rezervací. In: Památková péče 1945–1970, 69–77.

